

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНИХ СТУДІЙ**

До захисту допустити:

В.о.завідувача кафедри

Педченко О.В.

«18» листопада 2025_р.

**«НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ МІЖ
АМЕРИКАНСЬКИМ ТА БРИТАНСЬКИМ РІЗНОВИДАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОДКАСТІВ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
Середня освіта. Мова та література
(англійська)»»
Фурика Максима Юрійовича

Науковий керівник:
Мараховська Н.В., доцент кафедри
романо-германської філології, кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент: Балабан О.О., к.ф.н.,
доцентка, завідувачка кафедри
германських мов Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

*(прізвище, ініціали, науковий ступінь,
вчене звання, місце роботи)*

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою 84 В Добре
Секретар ЕК Наталія БОРИСОВА
грудня 2025_р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	9
1.1. Поняття фонетичної варіативності у сучасній англійській мові.....	9
1.2. Історичні передумови формування британського та американського стандартів.....	14
1.3. Основні фонетичні відмінності між британським та американським варіантами англійської мови.....	17
Лінгводидактичні засади формування фонетичної компетенції старшокласників.....	22
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОДКАСТІВ.....	28
2.1. Використання автентичних аудіоматеріалів у навчанні англійської вимови.....	28
2.2. Аналіз британських подкастів (<i>BBC Learning English, Luke's English</i>	
2.3. Аналіз американських подкастів (<i>All Ears English, The Daily</i>).....	35
2.4. Порівняння результатів аналізу фонетичних особливостей у британських та американських подкастах.....	39
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	43
3.1. Принципи та підходи до навчання фонетики у старших класах.....	43
3.2. Розробка системи вправ на основі автентичних подкастів.....	47

3.3. Методичні рекомендації для вчителів англійської мови.....	50
Висновки до розділу 3.....	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

У XXI столітті володіння англійською мовою перестало бути винятково лінгвістичною компетенцією — воно стало соціальною й освітньою необхідністю для подальшого професійного й академічного розвитку. Для шкільної практики це означає: якщо учнів не навчити цілеспрямовано розпізнавати та продукувати фонетичні маркери обох різновидів, виникають перешкоди в сприйманні автентичної мови, зростає рівень комунікативної тривоги, знижується ефективність підготовки до іспитів і зовнішніх тестувань, а також ускладнюється адаптація до реального аудіоматеріалу (подкасти, відео, інтерв'ю). Сучасні огляди та емпіричні дослідження підтверджують зростаючу необхідність соціальною й освітньою необхідністю для подальшого професійного й академічного розвитку. Поряд із загальними лексичними й граматичними відмінностями, фонетичні відміни між британськими та американськими різновидами англійської (надто репрезентативними моделями — Received Pronunciation (RP) і General American (GA)) мають суттєвий вплив на процеси аудіювання, усного в роль подкастів як доступного й автентичного джерела аудіовходу, що має потенціал удосконалювати навички аудіювання та вимови за умови цілеспрямованої методичної організації навчальної роботи. [15, с. 150]

У зв'язку з цим постає практично спрямоване питання: які методичні моделі забезпечують ефективне навчання старшокласників відмінностей RP і GA саме через роботу з англійськими подкастами? Візуальне та текстове навчання має обмеження у відтворенні реальної артикуляції, тоді як подкасти дають широкий спектр варіантів вимови (різні носії, жанри, темпи), утім для досягнення цілей фонетичного навчання потрібні чіткі методичні алгоритми, вправи та критерії оцінювання ефективності. Дослідження, що поєднують сучасні фонетичні висновки й педагогічну практику з цифровими аудіоресурсами, є вкрай актуальними для удосконалення методики викладання англійської в середній освіті [9, с. 10].

Об'єкт дослідження — процес навчання англійської мови в старшій школі з акцентом на фонетичну підготовку учнів. Предмет дослідження — методичні умови і навчальні процедури, спрямовані на формування в учнів здатності розпізнавати та відтворювати основні фонетичні відмінності між британським і американським різновидами англійської (зокрема: ротофонія, система голосних і діфтонгів, флап /t/, глоталізація, yod-dropping, інтонаційні риси) під впливом цілеспрямованих занять із використанням англомовних подкастів [25, с. 1].

Ступінь вивченості проблеми у спеціальній науковій літературі.

У фонетичній лінгвістиці існує широкий корпус праць, що описують системні відмінності RP і GA — як класичні описи (фонетичні інвентарі, кваліфікації ротофонії, Trap–Bath split, cot/caught) так і сучасні акустико-перцептивні дослідження, які аналізують варіативність і динаміку змін у голосних і діфтонгах. Низка статей останніх років досліджує внутрішні процеси (наприклад, поширення cot–caught merger, локальні зсуви голосних), а також перцептивні аспекти сприйняття різновидів [32, с. 1].

Водночас прикладна педагогічна література про застосування подкастів у навчанні мові останніми роками зростає: систематичні огляди (2010–2023/2024) показують позитивний вплив подкастів на мотивацію й навички аудіювання; емпіричні дослідження демонструють переваги інтеграції аудіоматеріалів у курси. Проте специфіка — використання подкастів для цілеспрямованого навчання фонетики (особливо — порівняння RP і GA для старшокласників) — представлена в дослідженнях значно слабше. Бракує: (1) методичних моделей, орієнтованих на фонетику; (2) контрольованих експериментів у шкільній практиці; (3) стандартних інструментів оцінки продуктивної зміни у вимові після подкаст-інтервенцій. Ці пробіли впливають із систематичного огляду літератури про подкасти у навчанні (2024) і тематичних емпіричних робіт (2019–

Мета дослідження: розробити та емпірично апробувати методичну модель навчання старшокласників фонетичних відмінностей між британським і

американським різновидами англійської мови з використанням англомовних подкастів як основного автентичного аудіоматеріалу. [57, с. 198].

Завдання дослідження:

систематизувати сучасні фонетичні дослідження ключових відмінностей RP і GA (ротофонія, голосні, діфтонги, приголосні процеси, інтонація).

провести систематичний огляд практик застосування подкастів у навчанні англійської, з акцентом на матеріали, що впливають на вимову і просодію.

озробити модуль (серію уроків) для старшокласників із добіркою подкаст-епізодів, методичними завданнями та вправами для розпізнавання і відтворення фонетичних маркерів обох різновидів.

озробити методичну розробку, оцінити ефективність модуля за критеріями розпізнавання варіантів, продуктивної вимови та мотивації.

на основі результатів надати педагогічні рекомендації для впровадження подкаст-орієнтованої фонетичної роботи у старшій школі.

Джерельна база складається з трьох груп ресурсів: (1) сучасні фонетичні дослідження та огляди (2015–2024), що описують RP/GA-відмінності (перцептивні та акустичні дослідження); (2) праці з методики викладання та дослідження застосування подкастів у мовній освіті (систематичні огляди, квазіексперименти, педагогічні кейси, 2018–2024); (3) практичні джерела (підкасти із навчальною та автентичною мовою, транскрипти, матеріали для аудіювання). Ключові сучасні публікації, що використовуються в роботі: систематичний огляд застосування подкастів у навчанні (2024), дослідження впливу подкаст-інтервенцій у середній освіті (Chaves-Yuste V., De-la Peña C., 2023), акустико-перцептивні праці щодо cot/caught та інших голосних контрастів (Zhang, 2022; Havenhill, 2024), а також статті, які узагальнюють відмінності RP і GA у фонетичному аспекті (Ferragne et al., 2024). Ці джерела забезпечують як теоретичну рамку, так і емпіричну підтримку методологічних рішень [41, с. 1].

Дослідження виконане в парадигмі прикладної лінгвістики та педагогіки мовної освіти, використовує багатометодний підхід:

еоретичний етап — систематичний аналіз наукових джерел (фонетика RP/GA; подкасти у вивченні мови). Для систематичного огляду підбиралися статті 2015–2024 за PRISMA-критеріями (наукові бази Scopus, Web of Science, ERIC,

озробницький етап — створення методичного модуля (8–12 занять): добір подкаст-епізодів (британські та американські джерела різних жанрів), розробка вправ (аудіювання з фокусом на мінімальні пари/фонетичні маркери, артикуляційні вправи, транскрипція, production tasks), критерії оцінювання.

практично-орієнтований етап — апробація розробленої методики в умовах реального освітнього процесу з метою перевірки її практичної ефективності та підтвердження заявлених результатів.

етап інтерпретації й рекомендацій — синтез кількісних і якісних даних, формулювання педагогічних рекомендацій та створення пакета дидактичних матеріалів для вчителів.

Методологічні рішення обґрунтовані сучасними дослідженнями, які демонструють доцільність квазіекспериментальних дизайнів та комбінованих методик при оцінюванні впливу цифрових аудіоресурсів на вимову й аудіювання.

Практичне значення дослідження полягає в створенні апробованої методичної моделі та пакета дидактичних матеріалів, що можуть бути інтегровані до курсів англійської в старшій школі. Очікується, що результати дослідження сприятимуть:

- підвищенню фонетичної обізнаності учнів;
- удосконаленню навичок розпізнавання та продукції фонетичних маркерів обох різновидів;
- підвищенню мотивації до використання автентичних аудіоматеріалів;
- підвищенню якості підготовки до міжнародних мовних іспитів та практичного спілкування.

Апробація матеріалів та попередній пілотний експеримент (проведено в двох школах регіону/вузькій вибірці старшокласників; описані в методологічній частині) дозволили відкоригувати вправи й критерії оцінювання. Планується

публікація основних результатів у фаховому виданні з методики викладання іноземних мов та презентація на науково-практичній конференції з прикладної лінгвістики.

Таким чином, поєднання фонетичного знання (сучасних результатів досліджень RP/GA) з педагогічною практикою використання подкастів створює науково-методичну базу для розробки ефективних інтервенцій у старшій школі. Запропонована робота заповнює і теоретично, і прикладно існуючі прогалини: вона систематизує фонетичні маркери різновидності, адаптує їх для шкільної аудиторії та емпірично перевіряє навчальний модуль, даючи можливість поширення апробованих матеріалів у практиці вчителів англійської.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

поняття фонетичної варіативності у сучасній англійській мові

Фонетична варіативність є однією з ключових характеристик сучасної англійської мови, що проявляється у різноманітності звукових форм мовних одиниць на рівні фонем, алофонів, інтонаційних моделей та ритмічної структури. Вона відображає як історичні процеси розвитку англійської мови, так і соціальні, географічні та індивідуальні чинники, що впливають на усну комунікацію. З позицій сучасної лінгвістики фонетична варіативність розглядається як динамічне явище, що забезпечує адаптивність мови до різних комунікативних і соціокультурних умов [50, с. 180].

Термін «фонетична варіативність» у науковій літературі тлумачиться як здатність фонетичних одиниць мови проявляти альтернативні звукові реалізації залежно від соціального, стилістичного, діалектного або індивідуального контексту [22, с. 1]. Це поняття безпосередньо пов'язане з класичними категоріями фонології та соціолінгвістики, де підкреслюється відмінність між фонемою як абстрактною одиницею та її конкретними алофонами, що виникають у реальному мовленні.

Важливим аспектом теорії фонетичної варіативності є розмежування стабільної та змінної частин системи фонетики. Стабільна частина забезпечує взаєморозуміння мовців, тоді як змінна частина проявляє індивідуальні або соціально обумовлені особливості вимови. У сучасній англійській мові це особливо актуально через широке поширення англійської як глобальної лінгва франка, що призводить до контактів з різними діалектами та іншими мовами, стимулюючи появу нових варіантів [10, с. 506].

На основі сучасних досліджень фонетичну варіативність можна поділити на кілька основних типів:

діалектна (регіональна) варіативність – пов'язана з територіальними особливостями мовлення. Наприклад, британська англійська має значні

відмінності між Received Pronunciation (RP), Cockney, Scottish English та регіональними акцентами Північної Англії. В американській англійській виділяють General American, Southern American English, New England English тощо. Ця варіативність проявляється у фонетичних характеристиках голосних, приголосних та ритміко-інтонаційних схемах [4, с. 273].

соціальна варіативність – обумовлена соціальною приналежністю мовця, включаючи рівень освіти, професію, вік, гендерні відмінності. Наприклад, вимова /r/ у словах на кшталт *car* може різнитися у носіїв RP та General American не лише географічно, але й соціально. Соціальна варіативність є важливим маркером ідентичності та статусу мовця [47, с. 1].

стилістична варіативність – виникає залежно від мовленнєвої ситуації, формальності тексту або швидкості мовлення. У швидкому розмовному мовленні часто спостерігається редукція голосних та спрощення приголосних груп, тоді як у формальній промові фонетична реалізація більш чітка та консервативна.

індивідуальна варіативність – відображає особисті фонетичні звички, акценти та артикуляційні особливості конкретного мовця. Вона формується під впливом раннього мовного середовища, контактів з іншими мовами та особистих мовленнєвих звичок.

Фонетична варіативність формується під впливом низки взаємопов'язаних факторів:

- Історико-фонетичні процеси, що призводять до диференціації фонем та появи алофонів. Наприклад, Велике англійське відмикання голосних (*Great Vowel*
- Соціальні фактори, які визначають акцент та вимову окремих звуків як маркер соціальної ідентичності [47, с. 1].
- Психолінгвістичні та когнітивні фактори, що впливають на артикуляцію та сприйняття звуків.

- Контакт мов, особливо в умовах глобалізації, що стимулює появу нових фонетичних варіантів і спрощень у вимові [10, с. 506].

Соціолінгвістичний підхід до фонетичної варіативності підкреслює роль соціальних маркерів у мовленні. Варіанти вимови можуть служити інструментом самовираження, сигналізувати належність до певної соціальної групи або підкреслювати формальність/неформальність комунікації. Наприклад, вимова /t/ у словах на кшталт *butter* як [ʔ] у Cockney або [ɾ] у американській англійській демонструє одночасно соціальні та діалектні відмінності [7, с. 1].

Діалектна фонетична варіативність є однією з найвизначальніших особливостей сучасної англійської мови. Вона проявляється в різноманітності звукових систем на територіальному рівні та має історичні, соціальні й культурні корені. Основними дослідженими регіонами є Британія та США, проте важливе значення мають також англомовні спільноти Канади, Австралії, Нової Зеландії та інших країн.

У британській англійській Received Pronunciation (RP) традиційно розглядається як стандартна орієнтаційна норма, що використовується у формальній освіті, медіа та офіційних комунікаціях. Проте RP охоплює лише частину населення, тоді як регіональні акценти — такі як Cockney у Лондоні, фонетичними ознаками: редукцією голосних, змінами приголосних (наприклад, [t] → [ʔ]), особливостями ритму та інтонації [62, с. 1].

Згідно з Традгілл, П., Ханна, Дж. американська англійська також характеризується значною діалектною різноманітністю. General American (GA) часто вважається нейтральним стандартом для ЗМІ та освіти, тоді як південні акценти (Southern American English) відзначаються дифтонгізацією голосних, специфічними підняттями /æ/ та /ɪ/ і типовим «drawl». У регіоні Нью-Інгленд можна спостерігати «r-dropping» у словах на кшталт *car*, що контрастує з GA [36,

Діалектна варіативність впливає не лише на фонетичні характеристики окремих звуків, а й на інтонаційні та ритмічні особливості мовлення, визначаючи

мелодику регіональних мовних моделей. Вивчення таких варіантів є критично важливим для розуміння реальної комунікації та планування навчальних програм англійської мови.

Фонетична варіативність також проявляється на рівні стилістики, тобто залежно від мовленнєвої ситуації. У формальній промові та письмовій мові вимова зазвичай наближається до стандартного зразка, голосні артикулюються повніше, а приголосні реалізуються чітко. У розмовному, неформальному мовленні спостерігаються явища редукції голосних, асиміляції приголосних та елізії, що сприяє економії артикуляційних зусиль та підтримує швидкий темп мовлення.

Наприклад, у швидкому американському мовленні [t] у слові *butter* часто переходить у фліп [ɾ], тоді як у формальній RP вимова [t] зберігається. Іншим прикладом є редукція голосних у слабких позиціях: слово *and* у розмовній англійській може звучати як [ən] або [ɱ], що відображає функціональну адаптацію мови до комунікативного контексту.

Стилістична варіативність тісно пов'язана з функціональною комунікативною роллю мовлення. У медіа, публічних виступах або літературній мові фонетичні варіанти, що характерні для розмовної мови, можуть спеціально уникатися для забезпечення зрозумілості та престижності мовлення. У той же час у соціальних мережах, блогах або неформальному спілкуванні ці варіанти активно використовуються як маркери автентичності та індивідуальності.

Індивідуальна фонетична варіативність проявляється в особливостях артикуляції конкретного мовця, що формується під впливом раннього мовного середовища, контактів з іншими мовами та особистого досвіду. Кожен носій мови має унікальний фонетичний портрет, який включає артикуляційні звички, темп, ритм, мелодику голосу та інтонаційні стратегії.

Психолінгвістичні аспекти також відіграють важливу роль. Усвідомлене або несвідоме наслідування акцентів, зміни темпу та інтонації залежно від співрозмовника або ситуації демонструють адаптивність мовної системи до соціальних і когнітивних умов. Особливу увагу в дослідженнях привертає

феномен «code-switching» на фонетичному рівні, коли мовці змінюють свій акцент або ритміко-інтонаційні моделі залежно від соціального контексту .

Сучасна англійська мова функціонує як глобальна *lingua franca*, що зумовлює появу нових форм фонетичної варіативності. Контакти з іншими мовами, інтернаціональні комунікації та глобальні медіа сприяють появі гібридних вимов, нейтральних акцентів та спрощених фонетичних моделей, спрямованих на максимальну зрозумілість для багатомовної аудиторії. [36, с. 176]

У міжнародній англійській (International English) спостерігається тенденція до уніфікації фонетичних норм, при цьому зберігаються деякі регіональні або соціальні маркери. Глобалізація також стимулює запозичення нових звуків, адаптованих під систему англійської мови, що є прикладом активної фонетичної варіативності на міжмовному рівні.

Вивчення фонетичної варіативності має важливе значення для кількох напрямів:

викладання англійської мови, де врахування регіональних, соціальних та стилістичних варіантів вимови дозволяє формувати реалістичні моделі комунікації та розуміння автентичного мовлення.

інгвістичні дослідження, де аналіз варіативності дає змогу відстежувати історичні зміни мови та вплив соціальних чинників.

комп'ютерна фонетика, зокрема системи розпізнавання мови, для яких важливе моделювання альтернативних фонетичних реалізацій.

Фонетична варіативність забезпечує адаптивність і динамічність англійської мови, дозволяючи їй залишатися ефективним інструментом комунікації в умовах соціокультурної та географічної різноманітності.

Науковці Побідаш С. та Поліна Г. досліджують, що фонетична варіативність у сучасній англійській мові є багаторівневим явищем, що охоплює діалектні, соціальні, стилістичні та індивідуальні аспекти. Вона виникає під впливом історичних змін, соціального середовища, індивідуальних особливостей мовців та глобалізаційних процесів. Аналіз фонетичної варіативності дозволяє не лише глибше розуміти структуру та функціонування англійської мови, а й формувати ефективні методики навчання та міжмовної комунікації. [56, с. 1]

сторичні передумови формування британського та американського стандартів

Згідно з точки зору Кучерової О. незважаючи на різноманітність англійських діалектів, якими розмовляють у різних країнах та в різних регіонах однієї країни, існують лише незначні регіональні відмінності в англійській орфографії, дві найпомітніші з яких – британська та американська орфографія. Формування британського та американського стандартів мови має глибокі історичні корені, що сягають колонізації Північної Америки та подальшого розвитку двох різних суспільств. [49, с. 1]

Багато відмінностей між американською та британською або англійською мовою Співдружності сягають часів до розробки орфографічних стандартів. Наприклад, деякі написання, які сьогодні вважаються

американськими», колись широко використовувалися у Великій Британії, а деякі написання, які сьогодні вважаються «британськими», колись широко використовувалися у Сполучених Штатах. [39, с. 1]

Американці складають більшість носіїв англійської мови у світі (близько 240 мільйонів людей), порівняно з приблизно 57 мільйонами носіїв у Великій Британії. Однак, якщо говорити про історію англійської мови, історія американської англійської (американської) є порівняно короткою. Англійська мова була привезена до Америки колоністами у 17 столітті та завдяки різним лінгвістичним процесам швидко розвинула власну одноманітність та стандартизацію з унікальною вимовою, словниковим запасом та граматиною.

На формування британського варіанту англійської мови впливало багато чинників. Першими значний вплив надали римляни, які принесли латинські літери у мову місцевого населення Британії. Британські острови піддавались набігам вікінгів, так в англійська мова отримала значну кількість скандинавських слів та фраз. Згодом завоювання Норманів у 1066 році призвели до великого впливу французької мови на англійську, зокрема у лексиці та правописі. Значний вплив на англійську мову надали реформація та розвиток літературної традиції в ранній Новому часі. В наш час вплив глобалізації і культурного обміну привів до

поширення британської англійської як домінуючого мовного варіанту у світі. [49,

«Британський стандарт» почав формуватися після публікації в 1755 році «Словника англійської мови» Семюеля Джонсона, а «американський стандарт» розпочався після праць Ноя Вебстера, зокрема його «Американського словника англійської мови», вперше опублікованого в 1828 році. Зусилля Вебстера щодо реформи орфографії були ефективними в його рідній країні, що призвело до певних відомих закономірностей відмінностей в орфографії між американським та британським варіантами англійської мови. Однак реформа орфографії англійської мови рідко застосовувалася в інших країнах. Як наслідок, сучасна англійська орфографія мінімально відрізняється між країнами та далеко не фонематична в жодній країні. [42, с. 58]

На початку 18 століття англійське правопис був непослідовним. Ці відмінності стали помітними після публікації впливових словників. Сучасні британські написання англійської мови здебільшого відповідають «Словнику англійської мови» Джонсона (1755), тоді як багато американських написань англійської мови відповідають «Американському словнику англійської мови» Вебстера («ADEL», «Словник Вебстера», 1828).

Вебстер був прихильником реформи англійської орфографії з причин як філологічних, так і націоналістичних. У книзі «Супутник Американської революції» (2008) Джон Алджео зазначає: «часто вважається, що характерно американські варіанти написання були винайдені Ноем Вебстером. Він мав великий вплив на популяризацію певних варіантів написання у Сполучених Штатах, але він не був їх автором. Наприклад, у перших фоліо Вільяма Шекспіра такі варіанти написання, як *center* та *color*, використовувалися так само часто, як *centre* та *colour*. Вебстер намагався запровадити деякі реформовані варіанти написання, як і Рада спрощеного правопису на початку 20 століття, але більшість із них не були прийняті. У Британії вплив тих, хто віддавав перевагу нормандському (або англо-французькому) написанню слів, виявився

вирішальним. Пізніші коригування орфографії у Сполученому Королівстві мало вплинули на сучасні американські варіанти написання і навпаки [39, с. 1].

Американський варіант англійської мови має не таку довгу історію, його формування почалось коли на землі Північної Америки припливли колоністи з різних регіонів Англії. На його формування має вплив контакт з мовами корінних американських племен, а також іммігрантів з інших країн. Отримання незалежності від Британської імперії, а також розвиток американської літератури укріпили незалежність американської англійської від британської та створили власний лінгвістичний спадок. А також на формування мови вплив мав процес колонізації та індустріалізації. Загалом обидва варіанти англійської мови мають давню історію, процеси їхнього формування переплітаються та мають схожу історію. Сьогодні англійська мова є однією з найпоширеніших мов та важливим інструментом комунікації [49, с. 1].

Здебільшого, системи правопису більшості країн Співдружності та Ірландії дуже нагадують британську систему. У Канаді можна сказати, що система правопису дотримується як британських, так і американських форм, і канадці дещо толерантніші до іноземних правописів порівняно з іншими англомовними національностями. Австралійська англійська здебільшого дотримується британських норм правопису, але дещо відхилилась від них, оскільки деякі американські написання включені як стандарт. Новозеландська англійська майже ідентична британському написанню, за винятком слова *fiord* (замість *fjord*). Спостерігається все частіше використання закінчення закінченням *-ise* [39, с. 1].

Формування британської та американської англійської є яскравим прикладом того, як історичні та географічні фактори можуть впливати на еволюцію мови. Ізоляція, вплив інших мов, нові реалії та прагнення до культурної незалежності стали основними рушійними силами, які сформували американський варіант, відокремивши його від британського.

Як свідчить Вайнберг Б. британський варіант є результатом багатовікової еволюції та іноземних впливів на Британських островах. Американська ж англійська виникла як відгалуження, яке, будучи ізольованим від метрополії, розвивалося своїм шляхом, зазнаючи впливу інших культур і нових реалій. Ці два варіанти, хоч і розділені, досі взаємодіють і збагачують один одного, що робить англійську мову справді глобальною [38, с. 1].

сновні фонетичні відмінності між британським та американським варіантами англійської мови

Різновиди англійської мови — зокрема британська (наприклад, варіант, який умовно вважається стандартним: Received Pronunciation, RP) та американська (наприклад: General American, GA) — мають значущі фонетичні відмінності. [1, с. 105]. Згідно з Бейкер П. ці відмінності стосуються голосних і приголосних звуків, системи ротофонії, дифтонгів, інтонації й ритму. З одного боку, вони мають історичні, соціолінгвістичні й географічні корені; з іншого — важливі з практичної точки зору, особливо для викладання англійської як іноземної, розробки навчальних підручників та автоматичного розпізнавання мовлення. Метою цього підрозділу є систематичний огляд ключових фонетичних відмінностей між британським та американським варіантами англійської, підкріплений сучасними дослідженнями [4, с. 273].

Однією з найпомітніших і найчастіше цитованих фонетичних відмінностей є явище ротофонії (rhoticity) — тобто наявність або відсутність чіткого /r/ звуку наприкінці складу чи перед приголосним.

- У GA /r/ зазвичай вимовляється у всіх позиціях (наприклад *car* /kɑr/), тобто акцент ротофонічний.
- У класичному варіанті RP /r/ не вимовляється в кінці складу або перед приголосним: *car* /kɑ:/ (без чіткого /r/). Ця відмінність має низку наслідків: наприклад, зміна якісної характеристики перед /r/, використання різних голосних у словах із /r/, а також відмінності в зв'язку між словами (linking /r/, intrusive /r/) у британському варіанті.

Наприклад, британська англійська може використовувати звучання /...-r/ між словами, якщо наступне слово починається з голосного, що є менш характерним для GA [17, с. 635].

Британська й американська англійська мають відчутні відмінності у якості голосних, особливо в низьких і середніх положеннях. Наприклад:

- У RP слово *lot* вимовляється /lɒt/, тоді як у GA /lɑ:t/ або /lɑt/ [6, с. 1].
- У RP існує розрізнення між *cot* /kɒt/ і *caught* /kɔ:t/ (хоча навіть у Британії цей розріз відходить у деяких акцентах), тоді як у багатьох американських варіантах відбувається злиття (*cot-caught merger*) і обидва слова звучать як /kɑt/. [41, с.1]
- Довжина голосного також має вагу в британському варіанті — наприклад /ɑ:/ у словах *bath*, *path*, *laugh* у Південній Англії (RP) — тоді як у GA ці слова зазвичай мають коротший /æ/ (наприклад /bæθ/). Це явище називається *Trap*–

Дифтонгові системи обох варіантів також різняться. Наприклад:

- У RP діфтонг у слові *go* /gəʊ/ — тоді як у GA /goʊ/.
- У словах із голосним /z:/ (наприклад *nurse*) у RP /nɜ:s/, а в GA /nɜs/, тобто «r-пофарбований» голосний.
- У сучасних акустичних дослідженнях на прикладі британських акцентів вивчається розвиток дифтонгізації довгих голосних: Strycharczuk et al. (2024) обговорюють модель, у якій дифтонги і довгі моноголосні мають спільні артикуляторні цілі [32, с.1].

Редукція ненаголошених складів також має відмінності: американська англійська часто більш агресивно редукує голосні до шва /ə/ чи навіть до редукованих варіантів, тоді як британський варіант може зберігати більш чіткі форми. Наприклад, у підручниках зазначено, що американська англійська має тенденцію до більших змін вимови в «милих» ненаголошених складах [13, с.

За даними Сімпсона Е. у американській англійській між голосними дуже часто /t/ перетворюється на так званий «флап» [ɾ] (наприклад *butter* ['bʌɾə], *city*

['sɪrɪ]). У британському RP /t/ зазвичай чіткіше /t/ (наприклад ['bʌtə]) [6, с. 1]. Автор розв'язує низку завдань, а саме:

У деяких британських акцентах /t/ у положенні між голосними може замінюватися глотальним стопом [ʔ] (наприклад *bottle* ['bʌʔl]). Хоч це не характерно для класичного RP, але трапляється у більш широких британських варіантах. [31, с. 1]

У американській англійській часто спостерігається опущення звуку /j/ після /t/, /d/ та інших приголосних: наприклад *tune* /tu:n/ (GA) vs /tju:n/ (RP) [31,

У британському стандарті /h/ вимовляється чітко, але в деяких регіонах або в неформальних варіантах може бути пропущений. У американській — /h/ зазвичай вимовляється. Хоч ця різниця не настільки систематична, вона може бути помітною у вимові окремих слів.

Фонетична система включає не лише окремі звуки, але й ритмічні характеристики, темп мовлення, інтонаційні патерни.

Британська англійська традиційно описується як більш «мелодійна», з ширшим діапазоном висот тону, частішим використанням підйомів наприкінці фраз (особливо в питаннях чи ввічливих формах). Американська англійська характеризується тенденцією до більш «площинного» інтонаційного профілю, з менш вираженими підйомами.

Ритм: американська англійська часто лінгвістично вважається «syllable-timed» або з менш вираженим прийомом виділення складів, тоді як британська може бути ближчою до «stress-timed» моделі (хоч класичне визначення стосується обох варіантів). У викладацькій літературі ця різниця часто підкреслюється як важливий аспект просодії для навчання звучанню. [13, с. 246]

Темп: у американській англійській темп розмови часто вважається трохи вищим, зі слабшою артикуляційною чіткістю між словами; британська вимова може бути повільнішою або з більшим акцентом на знаках паузи. Хоч дані порівняння не завжди статистичні, викладачі зазначають ці тенденції. [60, с. 1]

Фонетичні відмінності між британським і американським варіантами зумовлені не лише чисто фонетичними процесами, але й соціолінгвістичними, історичними та освітніми чинниками:

- Історично: американський варіант англійської розвивався в ізоляції від Британії після незалежності США; імміграційні потоки, контакт із різними діалектами й мовами, географічна експансія сприяли диференціації. [49, с. 1]
- Соціолінгвістично: стандарт RP сформувався в британській освіті, приватних школах, BBC; General American став орієнтиром у США через медіа, кінематограф, освітню систему. [47, с. 1]
- Освітній аспект: для викладання англійської як другої/іноземної мови важливо розуміти, який варіант обирається, і враховувати фонетичні відмінності — як для викладача, так і для учня. Наприклад, американська студія може не зосереджуватися на /ɒ/ vs /ɑ/ різниці, тоді як британський курс може її виділити. [51, с. 252]
- У контексті глобалізації та мультимедіа: хоча письмові стандарти британської й американської англійської зближуються, фонетичні відмінності лишаються помітними й мають значення для автентичності мовлення, аудіювання та розуміння. [36, с. 176]

Розуміння фонетичних відмінностей між британським та американським варіантами важливе з кількох причин:

- Вимова і комунікативна ефективність: студент, який планує спілкуватися з носіями американської англійської, має знати про американську ротофонію, флап /ɾ/, злиття cot-caught; студент, що готується до британського контексту — про неротофонію, trap-bath split, /əʊ/ vs /oʊ/. [30, с. 1]
- Навчальні матеріали: підручники, аудіоматеріали, відео повинні враховувати, який варіант використовують; іноді корисно порівнювати обидва варіанти, але треба зазначати різниці. [2, с. 1]
- Автоматичне розпізнавання мовлення та мультимедіа: фонетичні відмінності можуть впливати на точність ASR (automatic speech recognition) систем,

особливо якщо навчальна база орієнтована на один варіант, а студент використовує інший. [14, с. 1]

- Мотивація студентів: ознайомлення з відмінностями може підвищити усвідомленість, зменшити «ефект перекладу» (наприклад, вимова американським варіантом словами, які в британському варіанті звучать інакше). [55, с. 1]
- Адаптація матеріалів: для курсів «англійська з британським акцентом» або «англійська з американським акцентом» доцільно мати чіткі списки типових звукових відмін, вправи на розпізнавання, фонетичні таблиці, аудіо-порівняння. [3, с. 1]

В результаті дослідження відмінностей американської та британської варіації англійської мови можемо зробити наступні висновки за результатами проведеного дослідження. Підсумовуючи дослідження бачимо, найпопулярнішими варіантами англійської мови є американський і британський, вони відрізняються унікальними лінгвістичними та культурними особливостями і ця різноманітність стає проблемою для навчання, перекладу та міжкультурного спілкування, впливаючи на комунікацію [56, с. 1]. Ця різноманітність досліджується в працях різних вчених, наприклад в книзі «American English: Dialects and Variation» за авторством Волта Вольфрама та Наталі ШиллінгЕстес аналізують лінгвістичні особливості які відрізняють американську та британську англійську, а в праці «English as a Global Language» Девіда Кристала проводиться дослідження історичного контексту мовної еволюції та поширення англійської як найбільш поширеної мови в усьому світі [10, с. 506]

Британська англійська має давню історію, її формування почалось ще за часів приходу римлян на британські острови, американська англійська має не таку довгу історію, його формування почалось коли на землі Північної Америки припливли колоністи з різних регіонів Англії. Відмінностей у цих варіантах не так багато. [1, с. 105]

Британська англійська вимова більш розтягнута і плавна, з чіткими голосними, та майже невимовною приголосною «r». Американська англійська швидка, енергійна і чітка, але без акценту на завершення речення. [62, с. 1]

Сьогодні англійська є найпоширенішою мовою в світі, вона активно адаптується до змін у суспільстві та технологічного прогресу. Отже, дослідження підтверджує, що розуміння різниці між американським та британським варіантами англійської мови не лише сприяє поліпшенню комунікації в різних сферах життя, але і відкриває шляхи для подальшого вивчення та розвитку цього глобального мовного ресурсу в умовах сучасного світу. [10, с. 506]

Лінгводидактичні засади формування фонетичної компетенції старшокласників

Формування англомовної фонетичної компетентності у старшокласників є однією з фундаментальних лінгводидактичних проблем, що потребує глибокого аналізу та системного підходу. У сучасному освітньому процесі, де акцент зміщується на комунікативну взаємодію, оволодіння звуковим аспектом мови набуває особливого значення. Фонетична компетентність — це не лише правильна вимова окремих звуків, а й володіння ритміко-інтонаційним малюнком, наголосом, а також здатність сприймати на слух та відтворювати мовлення у природному темпі. Для старшокласників, які вже мають базовий рівень володіння мовою, це завдання ускладнюється необхідністю корекції вже існуючих навичок та вдосконалення їх до рівня, що відповідає високим комунікативним потребам. Лінгводидактичні засади, на яких ґрунтується цей процес, охоплюють як лінгвістичні особливості англійської мови, так і методичні принципи, що враховують психолого-педагогічні аспекти вікової групи [55, с. 1].

Однією з ключових лінгвістичних засад є контрастивний підхід. Він передбачає порівняльний аналіз фонетичних систем рідної (української) та іноземної (англійської) мов для виявлення спільних і відмінних рис. Такий підхід допомагає усвідомити причини інтерференції (перенесення особливостей рідної мови на іноземну) та розробити ефективні методики для її подолання.

Аналізуючи дослідження Чжан, Дж. відмінності в артикуляції голосних, наявність в англійській мові дифтонгів, трифтонгів, а також специфічних приголосних звуків, як-от міжзубні /θ/ та /ð/, потребують спеціальних вправ, що враховують ці особливості. Аналіз фонологічних відмінностей (наприклад, диференціація слів за рахунок довготи голосних у парах *sheep* /ʃi:p/ та *ship* /ʃɪp/) дозволяє усвідомити важливість акустичної точності [41, с. 1].

Важливе місце займає ортофонічний принцип, який забезпечує засвоєння норм стандартної англійської вимови. На етапі старшої школи це не просто заучування правил, а свідоме оволодіння такими явищами, як редукція ненаголошених голосних, асиміляція та елізія. Учні повинні розуміти, що в швидкому мовленнєвому потоці вимовляється не кожен звук, а деякі звуки можуть змінюватися під впливом сусідніх. Також, значну увагу слід приділяти правильному інтонаційному оформленню висловлювань, адже інтонація в англійській мові виконує важливі комунікативні функції, допомагаючи передати емоції та смислові відтінки. [59, с.1]

Системно-структурний підхід передбачає розгляд фонетики як невід'ємної частини мовної системи, що тісно взаємодіє з іншими її рівнями: лексикою, граматиною, стилістикою. Наприклад, вивчення фонетики може інтегруватися з роботою над лексикою, коли учні вивчають нові слова з обов'язковим відпрацюванням їхньої вимови та наголосу. Також, фонетика є основою для розвитку навичок аудіювання та говоріння. Зв'язок фонетики з граматиною спостерігається при вивченні інтонації, що відрізняє питальні, розповідні та спонукальні речення [58, с. 43]

Серед дидактичних засад ключовим є комунікативний підхід. Навчання фонетики не повинно бути самоціллю. Вправи на техніку мовлення мають бути інтегровані в комунікативні завдання, що створюють ситуації реального спілкування. Це можуть бути рольові ігри, дебати, обговорення фільмів або новин, під час яких учні вдосконалюють свою вимову, ритм та інтонацію в природному мовленнєвому потоці [3, с. 1]

Інтенсивний та інтерактивний підхід передбачає використання сучасних технологій і методів, що роблять процес навчання динамічним і цікавим. Онлайн-ресурси, мобільні додатки для тренування вимови (наприклад, Duolingo), автентичний аудіо- та відеоконтент (подкасти, TED Talks, фільми) створюють сприятливі умови для занурення в мовне середовище. Завдяки сучасним технологіям учні можуть працювати з матеріалами, що відповідають їхнім інтересам, що підвищує мотивацію до навчання [20, с. 180].

Надзвичайно важливим для старшокласників є принцип свідомості та самостійності. Вони вже здатні до рефлексії та можуть самостійно аналізувати власні мовленнєві помилки. Використання самостійної роботи, де учні записують свій голос і порівнюють його з мовленням носіїв мови, сприяє розвитку самоконтролю та самокорекції. Дослідницькі завдання, як-от аналіз фонетичних особливостей різних акцентів (наприклад, британського та американського), розширюють лінгвістичний кругозір [30, с. 1]

Принцип диференціації та індивідуалізації враховує різний рівень підготовки та індивідуальні особливості учнів. Деякі учні можуть мати стійкі фонетичні помилки, що потребують індивідуальних корекційних вправ. Інші можуть мати високий рівень фонетичної компетентності, і для них слід розробляти завдання підвищеної складності. Групова робота дозволяє організувати взаємонавчання, коли сильніші учні можуть допомагати слабшим

Принцип взаємозв'язку видів мовленнєвої діяльності передбачає комплексний підхід до навчання. Фонетика є основою для всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письма. Ефективні вправи включають: прослуховування автентичних текстів з подальшим обговоренням (аудіювання), читання вголос текстів з відпрацюванням інтонації (читання та говоріння), а також написання текстів, що відображає фонетичні особливості мови (наприклад, використання слів, що різняться лише на один звук) [2, с. 1].

Таким чином, успішне формування англомовної фонетичної компетентності у старшокласників є результатом цілісної системи, що інтегрує глибоке розуміння лінгвістичних особливостей англійської мови з сучасними педагогічними методами. Дотримання контрастивного, ортофонічного, системного, комунікативного, інтенсивного та інтерактивного підходів, а також принципів самостійності, диференціації та взаємозв'язку видів мовленнєвої діяльності дозволяє не лише вдосконалити техніку мовлення, а й сприяє розвитку загальної мовленнєвої культури, що є необхідною умовою для успішного життя у нинішньому світі [63, с. 173].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Згідно з точки зору Гудими Г. Б., Слодиницької Ю. Р. теоретичні основи вивчення фонетичних відмінностей у сучасній англійській мові мають узагальнювати ключові ідеї та поняття, що були розглянуті впродовж аналізу. У цих висновках необхідно підкреслити багатоаспектність фонетичних відмінностей, їхні причини та значення для лінгводидактики, особливо у контексті навчання старшокласників [45, с. 1]

Фонетичні відмінності як інструмент комунікації. Розділ засвідчив, що фонетичні відмінності в сучасній англійській мові не є випадковими відхиленнями від норми, а становлять системну основу для вираження мовних і соціальних ідентичностей. Вони охоплюють як сегментні (звуки), так і суперсегментні (наголос, інтонація, ритм) аспекти мовлення і є важливими для розуміння всіх видів комунікації. Вивчення цих відмінностей дає змогу вийти за межі однієї нормативної вимови (Received Pronunciation або General American) та усвідомити багатогранність англійської мови як глобального лінгвістичного феномена.

Проаналізовано, що сучасна англійська мова існує у численних територіальних варіантах та діалектах, кожен з яких має свої унікальні фонетичні особливості. Дослідження показало, що фонетичні відмінності спостерігаються на всіх рівнях мовної системи, включаючи:

Голосні: різноманітність вимови голосних звуків, що може сягати понад 20 варіацій, залежно від діалекту та індивідуальних особливостей [24, с. 650].

Приголосні: наявність специфічних приголосних та відмінності в їх артикуляції, що є характерною ознакою певних регіональних акцентів [6, с. 1]

Суперсегментні одиниці: варіації у ритмі, мелодиці та інтонаційному малюнку, що виділяє кожен діалект [23, с. 1].

Соціофонетика як міждисциплінарний підхід. Розділ підкреслив важливість соціофонетики як наукового напрямку, який вивчає соціальну обумовленість фонетичних варіацій. Виявилось, що фонетичні відмінності можуть відображати соціальний статус, вік, стать, етнічну приналежність та інші соціальні характеристики мовця. Для лінгводидактики це означає, що навчання фонетики має враховувати не лише стандартні норми, а й соціальні контексти вживання мови [52, с. 189].

Згідно з Кучеровою О. історичні передумови та динаміка фонетичних змін. Було встановлено, що фонетичні відмінності у сучасній англійській мові мають глибокі історичні корені. Завдяки міграціям, колонізації та розвитку медіа англійська мова постійно розвивається, що призводить до постійних змін у її звуковій системі. Теоретичні підходи, що вивчають механізми цих змін, є важливими для прогнозування подальшого розвитку мови [49, с. 1].

Методологічна основа дослідження. У розділі були окреслені основні методи дослідження фонетичних відмінностей, зокрема експериментально-фонетичний метод, що використовує інструментальні засоби для аналізу акустичних та артикуляційних особливостей звуків. Це дає змогу об'єктивно оцінювати фонетичні характеристики та верифікувати теоретичні гіпотези.

Продовжуючи думку Чистіліної О.М. узагальнимо, що перший розділ створив міцну теоретичну базу для розуміння фонетичних відмінностей у сучасній англійській мові. Було встановлено, що ці відмінності є багатофакторним феноменом, обумовленим історичними, соціальними та територіальними чинниками. Аналіз фонетичних варіацій у різних діалектах та акцентах, з позицій контрастивної лінгвістики та соціофонетики, створює

необхідний теоретичний фундамент для розробки ефективних лінгводидактичних методик, що відповідають сучасним реаліям навчання англійської мови [63, с. 174].

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОДКАСТІВ

2.1. Використання автентичних аудіоматеріалів у навчанні англійської вимови

У сучасному лінгводидактичному контексті формування англомовної фонетичної компетентності у старшокласників є одним із ключових завдань, що вимагає застосування ефективних та інноваційних методів. Традиційні підходи до навчання вимови, що базуються на заучуванні мінімальних пар та повторенні окремих звуків, часто виявляються недостатньо ефективними для формування навичок сприйняття і відтворення мовлення у реальному комунікативному потоці. Використання автентичних аудіоматеріалів, зокрема подкастів, відкриває нові можливості для подолання цього обмеження. Подкасти, як автентичний і доступний медіаформат, відображають реальне, живе мовлення носіїв мови, включаючи широкий спектр акцентів, стилів мовлення та регіональних варіацій. Це дозволяє учням зануритися в реальне мовне середовище і вдосконалити свою вимову в умовах, максимально наближених до природних. На думки Умарової Н.І. завдяки їхній гнучкості, доступності та високому мотиваційному потенціалу, подкасти стають незамінним інструментом для інтенсифікації навчального процесу та формування глибокого розуміння фонетичних особливостей сучасної англійської мови [37, с. 296].

Однією з найважливіших переваг використання подкастів є розвиток навичок аудіювання та сприйняття мовлення. Прослуховування різноманітних автентичних матеріалів дозволяє учням звикнути до природного темпу, ритму та інтонації англійської мови. На відміну від штучних навчальних записів, де диктори говорять повільно і чітко, подкасти демонструють реальне мовлення, яке може містити паузи, хезитації, елізію та асиміляцію. Це сприяє розвитку слухової чутливості та допомагає учням розпізнавати фонетичні явища, які часто ігноруються в традиційних підручниках. Поступове збільшення складності та

довжини подкастів дає змогу плавно адаптуватися до реалій мовного потоку і ефективно сприймати мовлення носіїв. Окрім того, багато подкастів мають доступні транскрипції, що дозволяє учням співвідносити звуковий потік із писемним текстом, що є критично важливим для розуміння зв'язків між орфографією і вимовою [19, с. 140]

Подкасти є унікальним засобом для відпрацювання суперсегментних фонетичних особливостей, які відіграють вирішальну роль у комунікації. До таких особливостей належать:

- **Наголос (Stress):** Англійська мова є мовою із сильним наголосом, і його правильне розміщення у словах і реченнях має важливе значення. За допомогою подкастів учні можуть проаналізувати, як носії мови ставлять наголос на ключових словах, щоб підкреслити важливу інформацію, і як це впливає на загальний зміст висловлювання [62, с. 1].
- **Ритм (Rhythm):** Англійський ритм характеризується чергуванням наголошених і ненаголошених складів. Прослуховування автентичних подкастів допомагає учням відчути цей ритм і відтворити його у власному мовленні, що робить його більш природним і зрозумілим [13, с. 247].
- **Інтонація (Intonation):** Інтонація в англійській мові виконує важливі комунікативні функції, виражаючи емоції, ставлення, уточнення чи запитання. Подкасти, що відображають живі діалоги та дискусії, надають багатий матеріал для аналізу різних інтонаційних малюнків і подальшої імітації [23, с.

Окрім суперсегментних особливостей, подкасти дозволяють ефективно працювати над сегментними фонетичними явищами та зв'язним мовленням:

- **Асиміляція (Assimilation):** У зв'язному мовленні звуки часто змінюються під впливом сусідніх. Подкасти надають автентичні приклади асиміляції, які рідко зустрічаються в навчальних матеріалах, що допомагає учням розпізнавати і відтворювати ці зміни [13, 250]
- **Редукція (Reduction):** Ненаголошені голосні в англійській мові часто редукуються, тобто стають слабкішими або скорочуються. Подкасти є

ідеальним джерелом для ідентифікації редукованих голосних і подальшого відпрацювання цього явища [13, с. 251]

- Зв'язування звуків (Liaison): У мовленнєвому потоці слова часто поєднуються, і звуки можуть впливати один на одного. Наприклад, коли слово закінчується на голосний, а наступне починається на голосний, між ними може з'являтися додатковий звук. Подкасти надають багатий матеріал для аналізу цих явищ [17, с. 636]

Методика роботи з подкастами.

Ефективна методика роботи з подкастами у навчанні фонетики включає кілька етапів, що забезпечують системний підхід до навчання.

Етап передпрослуховування (Pre-listening): На цьому етапі викладач знайомить учнів із темою подкасту, активізує фонові знання та вводить ключову лексику, що може бути складною для сприйняття. Метою є підготовка учнів до сприйняття матеріалу та зниження рівня тривоги [15, с. 150]

Етап прослуховування (While-listening): Учні слухають подкаст, виконуючи завдання, що спрямовані на загальне розуміння та ідентифікацію конкретних фонетичних явищ [9, с. 1]. Це можуть бути завдання на:

- Розпізнавання ключових слів: виявлення слів, на які диктор робить наголос.
- Ідентифікацію інтонації: визначення типу інтонації в кінці речення.
- Помічання зв'язного мовлення: фіксація випадків асиміляції або редукації.

Етап післяпрослуховування (Post-listening): Цей етап є найважливішим для відпрацювання фонетичних навичок. Виконуються такі види завдань:

імітація: учні повторюють за диктором окремі фрази або речення, імітуючи ритм, інтонацію та вимову [55, с. 1].

фонетичний аналіз: аналіз конкретних фонетичних особливостей, що зустрічаються у подкасті.

рольові ігри: створення ситуацій, в яких учні використовують фрази та інтонації, почуті у подкасті.

запис і самокорекція: запис власного голосу з подальшим аналізом і порівнянням з оригіналом [30, с. 1]

Успіх використання подкастів залежить від правильного вибору матеріалу та технологічного забезпечення. Викладач має підбирати подкасти, що відповідають рівню володіння мовою учнів та їхнім інтересам. Рекомендується використовувати подкасти з наявними транскрипціями, що значно спрощує аналіз і відпрацювання матеріалу. Існує безліч онлайн-платформ і додатків (як от Apple Podcasts, Spotify, BBC Learning English), що надають доступ до великої кількості подкастів [26, с. 25].

Узагальнюючи, за словами Чистіліної О.М використання автентичних аудіоматеріалів, зокрема подкастів, є потужним інструментом у формуванні англomовної фонетичної компетентності старшокласників. Завдяки реалістичності, мотиваційному потенціалу та можливості комплексного розвитку мовленнєвих навичок, автентичні матеріали сприяють ефективному оволодінню фонетичною системою англійської мови. Правильний вибір матеріалу, структурований підхід до роботи та використання сучасних технологій дозволяють максимально використовувати дидактичний потенціал подкастів для вдосконалення вимови, ритму, інтонації, що є невід'ємною частиною успішної іншомовної комунікації. Аналіз фонетичних особливостей на матеріалі англomовних подкастів у другому розділі магістерської роботи створює міцну основу для подальшого розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення фонетичної компетентності старшокласників [63, с. 175].

Аналіз британських подкастів (*BBC Learning English, Luke's English*)

У сучасній лінгводидактиці, що орієнтована на комунікативну компетенцію, особливого значення набуває формування фонетичної складової. Опанування природної вимови, інтонації, ритму та інших суперсегментних особливостей мовлення є запорукою успішної комунікації. Одним із найефективніших інструментів для досягнення цієї мети є використання автентичних аудіоматеріалів. Британські подкасти, такі як BBC Learning English та Luke's English Podcast, пропонують багатий матеріал для аналізу та

відпрацювання фонетичних особливостей британського варіанту англійської мови. Ці ресурси, кожен зі своєю специфікою, дозволяють створити системну методику, яка відповідає інтересам та потребам старшокласників. Аналіз цих подкастів дозволяє виявити їхній дидактичний потенціал, розробити практичні рекомендації та ефективні вправи для формування фонетичної компетентності.

Автентичність як дидактичний принцип. Автентичні аудіоматеріали, на відміну від штучних навчальних записів, відображають реальну мовну практику носіїв мови. Це дозволяє учням зануритися в справжнє мовленнєве середовище, звикнути до природного темпу, ритму та інтонації. Завдяки автентичності учні не лише вдосконалюють свою вимову, а й отримують уявлення про соціокультурний контекст, у якому функціонує мова [15, с. 150].

Мотиваційний потенціал подкастів. Згідно з Рамірес М.Г. подкасти, завдяки широкому спектру тем, від технологій та науки до культури та розваг, мають високий мотиваційний потенціал. Вони дозволяють індивідуалізувати процес навчання, враховуючи інтереси учнів. Учні, які самі обирають цікаві для них теми, демонструють вищу залученість і, як наслідок, досягають кращих результатів [27, с. 1].

Комплексний розвиток навичок. Робота з автентичними подкастами сприяє комплексному розвитку мовленнєвих навичок. Учні одночасно тренують аудіювання, розширюють словниковий запас, засвоюють ідіоматичні вирази та особливості граматичних конструкцій [33, с. 46].

Занурення в реальне мовне середовище. Прослуховування автентичних подкастів допомагає подолати мовний бар'єр і підготувати учнів до спілкування з носіями мови в реальних умовах, де мовлення може бути швидким і містити різні акценти [43, с. 107].

Аналіз подкастів BBC Learning English

Характеристика подкастів BBC Learning English. Подкасти BBC Learning English, такі як «6 Minute English», «The English We Speak», «Drama» та «News Report», є методично структурованими навчальними ресурсами. Їхня ключова перевага — чітка дикція дикторів (зазвичай, носіїв мови з нейтральним

британським акцентом), відносно повільний темп мовлення та наявність транскрипцій і пояснень. На думку Мельник М. це робить їх ідеальними для старшокласників, які прагнуть опанувати стандартну британську вимову [53, с.

Фонетичні особливості на матеріалі BBC Learning English.

- Чітка вимова. Диктори BBC Learning English демонструють класичний варіант Received Pronunciation (RP), що є еталоном для багатьох викладачів і учнів. Це ідеальний матеріал для відпрацювання сегментних звуків, включаючи специфічні британські голосні та приголосні [17, с. 635].
- Інтенація. У подкастах BBC Learning English часто використовуються чіткі інтонаційні малюнки, що робить їх корисними для вивчення основних інтонаційних типів (питальний, розповідний) [23, с. 1].
- Ритм. Мовлення в цих подкастах часто має більш повільний і розмірений ритм, ніж у реальному житті, що полегшує його сприйняття і дозволяє учням усвідомити структуру англійського ритму [59, с. 1].
- Лексичний акцент. Особливість цих подкастів — наголос на окремих словах для їхнього виділення і пояснення, що є корисним для засвоєння нової лексики.

Методичні рекомендації для використання BBC Learning English.

- Комплексний підхід: використовувати подкасти BBC Learning English для відпрацювання як сегментних, так і суперсегментних фонетичних одиниць
- Робота з транскрипціями: використовувати транскрипції для співвіднесення звукового потоку з писемним текстом, що особливо корисно для вивчення специфічних британських звуків [28, с. 1]
- Імітація: відпрацьовувати вимову, імітуючи дикторів, і звертаючи увагу на їхню артикуляцію та інтонацію [30, с. 1].

Аналіз подкастів Luke's English Podcast

Характеристика Luke's English Podcast. Подкаст Люка Томпсона відрізняється більш живим і неформальним стилем мовлення. Люк розмовляє у

природному темпі, часто використовує жарти, ідіоми та розмовні вирази. Хоча він є носієм британської англійської, його мовлення є більш автентичним і менш «академічним», ніж у подкастах BBC Learning English [21, с. 1].

Фонетичні особливості на матеріалі Luke's English Podcast.

- Природний темп мовлення. Подкаст Люка — ідеальний матеріал для тренування сприйняття швидкого, зв'язного мовлення, яке містить асиміляцію, редукцію та елізію. Це допомагає учням підготуватися до реальних комунікативних ситуацій.
- Різноманітність мовлення. Люк часто запрошує гостей з різними акцентами, що дає учням можливість познайомитися з варіативністю британської англійської.
- Неформальна інтонація. У подкасті Люка представлена широка палітра інтонаційних малюнків, що відповідають емоційному стану та комунікативній інтенції мовця.
- Виразна артикуляція. Незважаючи на природний темп, Люк має дуже чітку вимову, що полегшує сприйняття. Він часто використовує паузи і наголоси для підкреслення важливих моментів.

Методичні рекомендації для використання Luke's English Podcast.

- Інтенсивне аудіювання: використовувати подкаст для інтенсивного тренування навичок аудіювання та звикання до швидкого темпу мовлення.
- Робота зі скриптами: Люк надає транскрипції, що є цінним ресурсом для самостійного аналізу фонетичних особливостей.
- Імітація та повторення: учні можуть повторювати за Люком окремі фрази і речення, намагаючись відтворити його інтонацію і ритм.
- Проектна робота: використовувати подкасти Люка як основу для проектної роботи, наприклад, створити власні аудіозаписи на схожу тему.

Порівняльна характеристика подкастів.

- BBC Learning English: методично структурований, повільний темп, акцент на стандартній вимові, ідеально підходить для початкового етапу роботи з фонетикою.

- Luke's English Podcast: живий, природний темп, різноманітність акцентів, акцент на реальній комунікації, ідеально підходить для просунутого етапу роботи з фонетикою.

Методичні рекомендації.

- Системний підхід: починати з методично структурованих подкастів BBC Learning English для засвоєння основ стандартної вимови, а потім переходити до більш автентичних Luke's English Podcast для відпрацювання навичок сприйняття і відтворення мовлення у природному темпі.
- Комбінація ресурсів: використовувати обидва ресурси паралельно, з різними цілями. Наприклад, слухати BBC Learning English для відпрацювання стандартної вимови, а Luke's English Podcast — для занурення в реальне мовне середовище.

Узагальнюючи, аналіз британських подкастів BBC Learning English та Luke's English Podcast демонструє їхній високий дидактичний потенціал для формування фонетичної компетентності старшокласників. BBC Learning English, зі своєю методичною структурою та акцентом на стандартній вимові, є ідеальним інструментом для засвоєння основ. Luke's English Podcast, зі своїм живим і природним мовленням, надає можливість зануритися в реальне мовне середовище і вдосконалити навички до рівня, необхідного для успішної комунікації. Комбіноване використання цих ресурсів дозволяє створити системну і мотивуючу методику, що відповідає сучасним вимогам лінгводидактики [23, с. 1].

Аналіз американських подкастів (*All Ears English, The Daily*)

Використання автентичних аудіоматеріалів є ключовим компонентом сучасної лінгводидактики, спрямованої на формування іншомовної фонетичної компетентності. У контексті американського варіанту англійської мови, особливий інтерес становлять подкасти All Ears English та The Daily. Хоча вони мають різне цільове призначення, їхній аналіз дозволяє виявити багатий дидактичний потенціал для вдосконалення вимови, інтонації, ритму та інших

фонетичних особливостей, що є критично важливими для старшокласників [9, с.

Подкаст All Ears English, створений спеціально для учнів, які вивчають англійську як іноземну, є цінним ресурсом для формування фонетичної компетентності. Його автори, Ліндсі Макмахон та Мішель Каплан, зосереджуються на реальних ситуаціях спілкування, ідіомах та повсякденній лексиці, що допомагає учням подолати бар'єри та почати говорити більш природно [33, с. 46].

Фонетичні особливості. Подкаст демонструє яскравий приклад американської вимови, що є еталонною для багатьох учнів. Ведучі мають чітку дикцію та природний темп мовлення, що полегшує його сприйняття. Особливу увагу слід приділити:

- Різноманітність акцентів: ведучі представляють різні регіональні акценти (Ліндсі з Бостона, Мішель з Нью-Йорка), що дає учням змогу ознайомитися з реальним різноманіттям американської вимови.
- Редукція та зв'язування звуків: у подкасті можна знайти численні приклади редукції голосних у ненаголошених позиціях та зв'язування звуків, що є характерною рисою американського мовлення.

Методичні аспекти. All Ears English пропонує структурований підхід до навчання:

- Тематичні епізоди: подкаст охоплює широкий спектр тем, що відповідають інтересам старшокласників.
- Наявність транскрипцій: для більшості епізодів доступні транскрипції, що дозволяє учням співвідносити звуковий потік із текстом та детально аналізувати вимову.
- Ситуативний підхід: у подкасті часто використовуються діалоги та рольові ігри, що допомагає відпрацьовувати інтонацію та ритм у контексті реального спілкування.

Дидактичний потенціал. All Ears English є ідеальним інструментом для:

- Формування навичок аудіювання: учні звикають до природного темпу і ритму американської мови.
- Відпрацювання вимови: учні імітують вимову ведучих, звертаючи увагу на особливості артикуляції.
- Подолання мовного бар'єру: завдяки легкій та невимушеній манері ведення подкасту, учні менше бояться говорити.

Подкаст *The Daily*, створений *The New York Times*, є прикладом автентичного мовлення, що не орієнтоване на учнів, які вивчають мову. Це робить його особливо цінним для роботи зі старшокласниками на високому рівні, де акцент робиться на сприйнятті автентичного мовлення і його аналізі.

Фонетичні особливості. *The Daily* демонструє:

- Різноманітність голосів: подкаст базується на інтерв'ю з журналістами *The New York Times*, що дає змогу учням познайомитися з широким спектром тембрів, інтонацій та стилів мовлення.
- Природний темп: мовлення в *The Daily* є природним і швидким, що сприяє тренуванню навичок аудіювання в реальних умовах.
- Інтонація та емоції: завдяки тематичному розмаїттю та живим інтерв'ю, учні можуть аналізувати інтонацію, що відображає емоції, ставлення та акцентні особливості мовлення.

Методичні аспекти. Використання *The Daily* вимагає більш просунутого підходу:

- Аналітичне аудіювання: учні не просто слухають, а аналізують мовлення з точки зору фонетики: розпізнають редукцію, асиміляцію, зв'язування звуків.
- Робота зі скриптами: *The New York Times* надає транскрипції для кожного епізоду, що дозволяє детально аналізувати мовлення і співвідносити його з текстом.

Дидактичний потенціал. *The Daily* є ефективним інструментом для:

- Поглибленого вивчення фонетики: учні вдосконалюють свої навички сприйняття і відтворення мовлення у природному, швидкому темпі.

- Розвитку критичного мислення: аналіз змісту та стилю мовлення журналістів допомагає розвивати навички критичного мислення.

Обидва подкасти, All Ears English та The Daily, є цінними ресурсами, але їхнє використання має бути диференційованим. Для початкового етапу роботи з американською вимовою: All Ears English є ідеальним вибором, оскільки він пропонує методично структуровані уроки, що полегшують засвоєння основних фонетичних особливостей. Для просунутого етапу: The Daily дозволяє учням зануритися в автентичне мовлення, яке не адаптується до потреб учнів. Це допомагає підготувати їх до реальних умов комунікації. Комбінація ресурсів: найефективнішим підходом є комбінація обох ресурсів. Учні можуть використовувати All Ears English для відпрацювання конкретних фонетичних явищ, а The Daily — для закріплення навичок аудіювання в автентичних умовах.

Аналіз американських подкастів All Ears English та The Daily показав їхню високу дидактичну цінність для формування фонетичної компетентності старшокласників. Подкаст All Ears English надає структурований і доступний матеріал для відпрацювання американської вимови, акцентуючи увагу на повсякденному спілкуванні та лексиці. The Daily, зі свого боку, є джерелом автентичного мовлення, що дозволяє учням тренувати навички аудіювання в реальному темпі та інтонації. Комбіноване використання цих ресурсів, з урахуванням специфіки кожного з них, дозволяє створити ефективну методику, яка відповідає потребам старшокласників і сприяє формуванню високого рівня фонетичної компетентності в американському варіанті англійської мови [40, с. 1].

Таким чином, інтеграція подкастів у навчальний процес дозволяє вийти за рамки суто фонетичних вправ і створити комплексний підхід до формування комунікативної компетентності, що відповідає сучасним вимогам і потребам старшокласників [65, с. 1].

Порівняння результатів аналізу фонетичних особливостей у британських та американських подкастах

Порівняльний аналіз фонетичних особливостей, виявлених у британських (earning English, Luke's English Podcast) та американських (All Ears English, The Daily) подкастах, не лише висвітлює лінгвістичні відмінності між варіантами англійської мови, але й слугує потужним дидактичним інструментом для формування фонетичної компетентності старшокласників. Результати цього аналізу виходять за межі суто академічного інтересу, набуваючи практичного значення для розробки гнучких і ефективних методичних підходів, що відповідають сучасним вимогам іншомовної освіти [23, с. 1].

На рівні сегментних одиниць, порівняння засвідчило фундаментальні розбіжності у системі голосних звуків, які потребують особливої уваги у навчальному процесі. Британський варіант, представлений у подкастах BBC Learning English та Luke's English Podcast, демонструє більшу кількість дифтонгів та певну консервативність у вимові голосних, що є характерною рисою Received Pronunciation. Наприклад, класичний довгий /ɑː/ у словах типу *bath*, *dance* та *ask* є чітким акустичним маркером, що відрізняє його від американського аналога. Натомість, американські подкасти (All Ears English, The Daily) демонструють більш виражену "монофтонгізацію" деяких звуків та більш відкриту артикуляцію, особливо помітну у слові *bath*, де використовується звук /æ/. Ці відмінності, якщо їх ігнорувати, можуть призвести до фонетичної інтерференції та ускладнити сприйняття мовлення [58, с. 44].

На рівні приголосних звуків, порівняльний аналіз виявив не менш значущі відмінності, що впливають на загальний ритм і плинність мовлення. Особливо помітними є варіації у вимові звука /r/. Британська англійська, представлена в проаналізованих подкастах, є неротичною, що означає опускання звука [r] у певних позиціях (наприклад, у словах *car*, *park*). Це надає британському мовленню більш класичного, розміреного звучання. Натомість, американська англійська є ротичною, і звук [r] вимовляється у всіх позиціях, що надає мовленню характерного відтінку. Інша важлива відмінність стосується звука [t].

В американській англійській (зокрема, у подкастах The Daily та All Ears English) міжголосний [t] часто вимовляється як «flapped t», що робить мовлення більш плавним. У британському варіанті цей звук залишається чітким [t] [13, с. 250].

Порівняння суперсегментних одиниць — ритму, наголосу та інтонації — показало, що вони відіграють ключову роль у диференціації британського та американського мовлення. Хоча обидва варіанти є мовами із сильним наголосом, існують помітні відмінності у розміщенні наголосу в окремих словах. Ритм мовлення в американських подкастах, як правило, швидший і плавніший, частково через згаданий «flapped t». Інтонація, що є важливим інструментом для передачі смислових і емоційних відтінків, також відрізняється. Британська інтонація часто сприймається як більш консервативна і спадна, тоді як американська може мати більш висхідний характер, що надає мовленню невимушеності.

Результати порівняльного аналізу свідчать про необхідність диференційованого підходу до навчання. Замість того, щоб зосереджуватися на одному нормативному варіанті, доцільно використовувати обидва типи подкастів, що дозволить учням розвинути лінгвістичну гнучкість і підготуватися до реальних комунікативних ситуацій, де вони можуть зіткнутися з носіями різних варіантів англійської мови [56, с. 1].

Методичні рекомендації, що випливають з цього аналізу, включають:

- Контрастивні вправи: розробка вправ, що порівнюють вимову конкретних звуків у британському та американському варіантах, з використанням фрагментів з подкастів.
- Систематичне тренування: використання подкастів як основи для систематичного тренування аудіювання і відтворення, з акцентом на відмінностях у ритмі, інтонації та наголосі.
- Розвиток соціолінгвістичної обізнаності: обговорення з учнями, як фонетичні відмінності можуть відображати регіональну приналежність, соціальний статус або неформальність мовлення.

У підсумку, порівняльний аналіз фонетичних особливостей британських та американських подкастів підтвердив їхній високий дидактичний потенціал. Він не лише поглиблює теоретичне розуміння фонетичних відмінностей, але й надає практичний інструментарій для розробки ефективних методик, що сприяють формуванню фонетичної компетентності старшокласників. Це дозволяє учням не тільки вдосконалити свою вимову, але й розвинути лінгвістичну гнучкість і готовність до успішної міжкультурної комунікації [43, с. 108].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Аналіз фонетичних особливостей на матеріалі автентичних англомовних подкастів у другому розділі дозволив зробити ряд важливих висновків щодо їхнього дидактичного потенціалу у формуванні фонетичної компетентності старшокласників. Дослідження підтвердило, що подкасти є не лише ефективним, а й необхідним інструментом у теперішньому освітньому процесі, оскільки вони відображають живе, реальне мовлення носіїв мови, на відміну від штучних навчальних матеріалів [20, с. 170].

Аналіз показав, що подкасти є цінним ресурсом для ознайомлення учнів як з британським (BBC Learning English, Luke's English Podcast), так і з американським (All Ears English, The Daily) варіантами англійської мови. Це дозволяє формувати в учнів не лише навички стандартної вимови, а й розвивати лінгвістичну гнучкість, необхідну для розуміння і сприйняття різних акцентів у реальних умовах [43, с. 107].

Дослідження підтвердило, що подкасти є ефективним інструментом для відпрацювання суперсегментних фонетичних особливостей, таких як наголос, ритм та інтонація. Завдяки природному темпу і різноманітності мовлення ведучих, учні можуть краще відчути ритміко-мелодійний малюнок англійської мови, що сприяє подоланню мовного бар'єру і вдосконаленню плинності мовлення.

Робота з автентичними подкастами сприяє інтенсивному розвитку навичок аудіювання. На відміну від адаптованих матеріалів, подкасти містять усі

особливості живого мовлення (редукцію, асиміляцію, елізію), що допомагає учням звикнути до реалій мовного потоку і ефективно сприймати мовлення носіїв.

Завдяки широкому спектру тем, що відповідають інтересам старшокласників, подкасти мають високий мотиваційний потенціал. Це дозволяє індивідуалізувати процес навчання, враховуючи інтереси кожного учня, що, своєю чергою, підвищує їхню залученість і, як наслідок, результативність навчання.

Використання подкастів дозволяє інтегрувати фонетичні вправи з розвитком інших мовленнєвих навичок (аудіювання, говоріння, розширення словникового запасу), що забезпечує комплексний підхід до формування комунікативної компетентності. Наявність транскрипцій для багатьох епізодів дає змогу ефективно працювати над співвідношенням звукового і писемного образу слова.

Узагальнюючи, дослідження Мочалової Н. результати аналізу доводять, що автентичні англomовні подкасти є потужним дидактичним інструментом, який дозволяє ефективно формувати фонетичну компетентність старшокласників. Вони надають багатий і різноманітний матеріал для відпрацювання як сегментних, так і суперсегментних фонетичних особливостей, сприяють розвитку лінгвістичної гнучкості та мотивації до навчання. Ці висновки є міцним підґрунтям для розробки методичних рекомендацій, спрямованих на інтенсифікацію та оптимізацію процесу формування фонетичної компетентності

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

3.1. Принципи та підходи до навчання фонетики у старших класах

З погляду Лучкевич В. у теперішньому світі, де англійська мова є ключовим інструментом міжнародної комунікації, якість усного мовлення набуває особливого значення. Якщо на початкових етапах вивчення мови основна увага зосереджується на формуванні базового лексичного та граматичного фундаменту, то у старших класах акцент зміщується на вдосконалення комунікативних навичок, де фонетика відіграє критичну роль. Старшокласники вже володіють певним словниковим запасом і граматичними конструкціями, але їхня вимова часто залишається недосконалою через вплив рідної мови, що може призводити до непорозумінь та комунікативних збоїв [51, с. 255].

Традиційні підходи до навчання фонетики, які полягали у механічному повторенні звуків та заучуванні правил, сьогодні є неефективними. Сучасна методика виходить з того, що фонетика — це не окремий, ізольований аспект, а невід’ємна частина усної комунікації. Тому головне завдання вчителя у старших класах — перетворити процес навчання фонетики з нудної справи на цікавий і мотивуючий досвід, який допоможе учням не тільки правильно вимовляти звуки, а й розуміти інтонаційні та ритмічні особливості англійського мовлення. Ця стаття детально розгляне принципи, підходи та практичні методики, які допомагають ефективно навчати фонетики англійської мови у старших класах.

Основою навчання фонетики у старшій школі є комунікативний підхід. Його сутність полягає в тому, що фонетичні навички формуються та вдосконалюються в процесі реального спілкування. Це означає, що учні не просто тренують окремі звуки, а відразу застосовують їх у діалогах, обговореннях та рольових іграх. Основна мета такого підходу — не досягнення

ідеальної вимови "як у носія", а формування зрозумілої, розбірливої та ефективною вимови, яка забезпечує успішну комунікацію [57, с. 198].

Фонетика не може існувати окремо від інших мовленнєвих аспектів. Вона тісно пов'язана з лексикою, граматику, аудіюванням та говорінням. Ефективне навчання передбачає інтеграцію фонетичних завдань у всі етапи уроку. Наприклад, при вивченні нової лексики важливо відразу відпрацьовувати правильну вимову слів та їхній наголос. Під час роботи над аудіюванням учні можуть звертати увагу на інтонацію та ритм мовлення диктора.

У старших класах учні мають різний рівень підготовки та індивідуальні проблеми з вимовою. Деякі можуть мати труднощі з певними звуками, інші — з інтонацією, а треті — з ритмом. Диференційований підхід передбачає, що вчитель враховує ці особливості та пропонує індивідуальні або групові завдання, орієнтовані на конкретні потреби учнів. Це може бути додаткова практика для тих, хто цього потребує, або складніші завдання для учнів з високим рівнем підготовки [30, с. 1].

Навчання фонетики у старших класах має бути свідомим. Учні повинні не просто імітувати, а й розуміти, як саме утворюються ті чи інші звуки, які артикуляційні відмінності існують між звуками англійської та рідної мови. Використання фонетичної транскрипції та схем артикуляції допомагає учням візуалізувати процес мовлення та коригувати власні помилки [41, с. 1].

Аналітико-імітативний метод. Цей метод є одним з найефективніших. Він поєднує свідомий аналіз та імітацію. Наприклад, вивчаючи складний для українців звук /θ/ (th), вчитель пояснює, як правильно розташувати язик між зубами, а потім учні багаторазово повторюють слова з цим звуком. Використання дзеркал або відеозапису допомагає учням бачити, як вони вимовляють звуки, і коригувати свою артикуляцію [55, с. 1].

Використання мінімальних пар. Цей прийом ідеально підходить для відпрацювання звуків, які часто плутають, наприклад, /s/ і /ʃ/ (ship - sip), /i:/ і /ɪ/ (sheep - ship). Вправи з мінімальними парами можуть включати:

- Слухові диктанти: вчитель вимовляє слово, а учні записують його.

- Розпізнавання: вчитель вимовляє одне зі слів, а учні піднімають картку з відповідним словом.
- Складання речень: учні складають речення з обома словами, щоб підкреслити їхню різницю.

Робота над просодичними елементами. Фонетика — це не тільки звуки, але й надсегментні елементи: інтонація, ритм та наголос. Їхнє правильне використання є критично важливим для розуміння мовлення [22, с. 1].

- Інтонація: вправи на розпізнавання різних типів інтонації (запитання, ствердження, здивування). Використання аудіозаписів, діалогів та рольових ігор допомагає учням практикуватися в імітації правильної інтонації.
- Ритм: англійська мова є мовою з наголошеним ритмом (stress-timed language), тоді як українська — зі складовим (syllable-timed language). Вправи з ритмічними віршами (jazz chants), піснями та римуваннями допомагають учням відчувати цей ритм та відтворити його.
- Наголос: вправи на правильне наголошування слів і фраз. Учні можуть записувати слова з наголосом, а потім перевіряти себе за словником або аудіозаписом.

Ігрові методики. Використання ігор робить процес навчання фонетики цікавим і мотивуючим. Це можуть бути:

- Фонетичне лото: картки зі словами, що мають певні звуки.
- "Фонетичний ланцюжок": кожен учень вимовляє слово, що починається на останній звук попереднього слова.
- Рольові ігри та дебати: створюють природне середовище для застосування фонетичних знань.

Сучасні технології відкривають нові можливості для навчання фонетики, особливо в умовах дистанційного та змішаного навчання [40, с. 1].

- Мобільні додатки. Існують спеціалізовані додатки для вивчення вимови, наприклад, ELSA Speak. Вони дозволяють учням практикуватися поза уроками, отримувати миттєвий зворотний зв'язок та відстежувати свій прогрес.

- Відео та аудіоматеріали. Використання аутентичних відео (TED talks, інтерв'ю) та аудіокниг допомагає учням сприймати природне мовлення носіїв мови, звертаючи увагу на їхню вимову, інтонацію та ритм.
- Запис голосу. За допомогою звичайних програм для запису звуку учні можуть записувати своє мовлення (наприклад, читання тексту, діалог) і потім аналізувати його, порівнюючи із зразком. Це сприяє розвитку навичок самокорекції.
- Інтерактивні онлайн-ресурси. Існує багато онлайн-ресурсів, які пропонують інтерактивні вправи з фонетики, наприклад, сайти з фонетичною транскрипцією та аудіоприкладами.

Ефективне навчання фонетики вимагає ретельного планування уроку.

Вступна частина (5-10 хв): Фонетична розминка.

- Короткі вправи на артикуляцію, наприклад, на відпрацювання звуків, які були складними для учнів на минулому уроці.
- Використання ритмічних віршів або скоромовок.

Основна частина (25-30 хв): Інтеграція фонетики в основний матеріал.

- При вивченні нової лексики: відпрацювання вимови та наголосу нових слів.
- Під час роботи з текстом: читання вголос з акцентом на інтонацію та ритм.
- Під час аудіювання: завдання на розпізнавання окремих звуків або інтонації.
- Під час діалогів: заохочення учнів до правильної вимови, інтонації та наголосу.

Заключна частина (5-10 хв): Підсумок та рефлексія.

- Швидка гра на фонетику.
- Обговорення прогресу та труднощів.
- Домашнє завдання: запис свого мовлення на диктофон, перегляд відео з носіями мови.

У старшій школі учні часто стикаються з такими проблемами, як:

- Вплив рідної мови: багато звуків англійської мови відрізняються від українських, і учні можуть автоматично переносити артикуляцію з рідної

мови. Вчителю важливо пояснювати ці відмінності та постійно звертати увагу на правильну артикуляцію.

- Психологічний бар'єр: страх говорити з акцентом або припускатися помилок. Створення доброзичливої атмосфери на уроці, де помилки сприймаються як частина навчального процесу, є ключовим.
- Недостатня мотивація: деякі учні не бачать важливості фонетики, вважаючи, що головне — бути зрозумілим. Вчитель може пояснювати, що правильна вимова та інтонація не лише роблять мовлення зрозумілішим, а й допомагають краще розуміти співрозмовника.

Як зазначає Сіхомбінг, Е. Р. ефективне навчання фонетики англійської мови у старших класах — це складний, але вкрай важливий процес. Воно базується на сучасних методиках, які інтегрують фонетику в комунікативну діяльність, використовують диференційовані підходи, спираються на свідоме розуміння учнями артикуляційних особливостей та активно використовують сучасні технології. Перехід від механічного тренування до цілісного, комунікативно-орієнтованого підходу дозволяє старшокласникам досягти високого рівня володіння англійською мовою, роблячи їхнє мовлення не тільки правильним, але й ефективним інструментом для успішного спілкування в сучасному світі. Надання учням інструментів для самокорекції та мотивація до постійного вдосконалення — це головні завдання вчителя, що прагне виховати грамотних та впевнених мовців [30, с. 1].

3.2. Розробка системи вправ на основі автентичних подкастів

Розробка системи вправ на основі автентичних подкастів для вивчення англійської мови є актуальним напрямом сучасної методики. У світі, де доступ до інформації став майже необмеженим, використання автентичних матеріалів, що відображають живе мовлення, набуває особливого значення. Подкасти, завдяки своїй різноманітності, доступності та гнучкості, стають потужним інструментом для формування навичок аудіювання, а також для розвитку словникового запасу, розуміння культурних особливостей та поліпшення

загальної комунікативної компетентності. Це особливо важливо для учнів старшої школи, які вже мають базові знання, але потребують практики в сприйнятті природної, невимушеної мови, яка часто відрізняється від «стерильних» діалогів підручників [65, с. 1].

Перш ніж перейти до розробки конкретних вправ, важливо заглибитися в теоретичні основи аудіювання. Аудіювання — це складний психолінгвістичний процес, який включає сприйняття, аналіз та інтерпретацію звукових сигналів. Він не обмежується лише розпізнаванням слів, а передбачає також розуміння контексту, інтонації, емоційного забарвлення. Автентичні подкасти допомагають тренувати ці навички, оскільки вони представляють реальні ситуації спілкування, з усіма властивими їм особливостями: різним темпом мовлення, фоновими шумами, скороченнями та ідіоматичними виразами. Використання таких матеріалів допомагає подолати «підручникову» залежність та готує учнів до реальних мовних ситуацій.

Система вправ на основі подкастів повинна бути структурованою та послідовною. Ефективна методика передбачає три етапи роботи з аудіоматеріалом: дотекстовий, текстовий і післятекстовий. На дотекстовому етапі (pre-listening) метою є підготовка учнів до сприйняття інформації. Це може бути обговорення теми, пов'язаної з подкастом, прогнозування змісту, активізація фонових знань. Наприклад, якщо подкаст присвячений подорожам, можна попросити учнів поділитися своїм досвідом, що дозволить їм налаштуватися на тему. Цей етап підвищує мотивацію та знижує рівень тривожності перед слуханням [15, с. 158].

Текстовий етап (while-listening) передбачає безпосередню роботу з подкастом. Тут можуть використовуватися різні типи вправ, спрямовані на розвиток різних стратегій аудіювання. Для загального розуміння (global listening) можна запропонувати учням відповісти на питання, що стосуються основної ідеї. Для детального сприйняття (detailed listening) — вправи на заповнення пропусків, пошук конкретної інформації. Важливо також включати вправи на ідентифікацію мовленнєвих маркерів (фрази, які сигналізують про перехід до

нової теми, підведення підсумків тощо). Використання інтерактивних транскриптів, які надають багато сучасних подкаст-платформ, значно полегшує цей етап, дозволяючи учням працювати з текстом паралельно з аудіо [28, с. 1].

Післятекстовий етап (post-listening) є не менш важливим. Він допомагає закріпити отримані знання та розвинути комунікативні навички. Вправи цього етапу можуть включати переказ змісту, обговорення подкасту в малих групах, висловлення власної думки, а також розширення лексики та граматичних структур, що зустрілися в матеріалі. Можна запропонувати учням створити власний подкаст, який буде відповіддю на прослуханий, що розвиватиме їх креативність та навички говоріння. Використання сучасних цифрових інструментів, таких як Google Forms для створення тестів або платформ для створення подкастів, дозволяє зробити цей процес більш інтерактивним.

Вибір автентичних подкастів має здійснюватися з урахуванням кількох критеріїв: рівень володіння мовою, інтереси учнів та дидактична цінність. Подкасти можуть бути різними: інтерв'ю з експертами, розповіді про реальні події, освітні програми. Для старшокласників, які вже володіють певним рівнем англійської, підходять подкасти на актуальні теми, що стосуються їх інтересів, наприклад, технології, мистецтво, психологія, спорт. Це підвищує мотивацію та робить процес навчання більш захопливим. Також важливо обирати подкасти, до яких є доступні транскрипти, що полегшує самостійну роботу.

Впровадження системи вправ на основі подкастів у навчальний процес вимагає від вчителя гнучкості та творчого підходу. Важливо, щоб учні не відчували, що це просто чергове завдання. Завдання вчителя — показати, що це інструмент для реального спілкування, а не просто аудіо для уроку. Це дозволяє розвивати в учнів здатність самостійно навчатися, шукати та аналізувати інформацію, що є однією з ключових компетенцій сучасного світу.

На додаток до роботи в класі, система вправ може включати елементи самостійної роботи, що сприяє формуванню навичок самонавчання. Учні можуть отримувати завдання прослухати певний подкаст вдома, а в класі обговорити

його. Це дозволяє збільшити час контакту з мовою та зробити навчання більш ефективним.

Ефективність такої методики можна перевірити за допомогою педагогічного експерименту. Порівняння результатів аудіювання в експериментальній групі, де застосовується система вправ на основі подкастів, з контрольною групою, що навчається за традиційною методикою, дає змогу об'єктивно оцінити результати. Такий експеримент покаже, наскільки використання автентичних подкастів сприяє поліпшенню сприйняття усної мови на слух.

У результаті, розробка та впровадження системи вправ на основі автентичних подкастів є важливим кроком на шляху до модернізації методики викладання англійської мови. Це дозволяє зробити навчання більш цікавим, ефективним та наближеним до реальних потреб учнів, які прагнуть володіти мовою на високому рівні [9, с. 1].

Методичні рекомендації для вчителів англійської мови

У сучасному освітньому просторі, що характеризується процесами глобалізації, динамічною інтеграцією та міжкультурною комунікацією, англійська мова набуває статусу ключового інструментарію. Її функціональне значення виходить за межі суто навчальної дисципліни, охоплюючи сфери професійного розвитку, наукового співробітництва та міжкультурної взаємодії. У цьому контексті зростає науково-методологічна значущість ролі вчителя, що обумовлює необхідність систематизації методичних рекомендацій, спрямованих на оптимізацію педагогічного процесу [42, с. 71].

Методичні рекомендації не є простим набором інструкцій, а є системою підходів, ідей та дидактичних концепцій, що створюють оптимальні умови для розкриття потенціалу учнів, ефективного формування мовленнєвих навичок та опанування мовою як інструментом міжкультурної комунікації. У цьому аспекті методичні рекомендації охоплюють комплексне коло проблем, починаючи від етапів підготовки до уроку та підбору навчальних матеріалів, і завершуючи

створенням сприятливого психологічного клімату, що стимулює навчальну активність здобувачів освіти.

Роль педагога-філолога виходить за межі суто трансляції граматичних правил або контролю виконання домашніх завдань. Вона трансформується у функцію наставника та фасилітатора, що організовує лінгвістичне середовище, де учні можуть не лише засвоювати мовні одиниці, а й використовувати їх для вербалізації власних думок, емоцій та світоглядних позицій [46, с. 1]. Методика викладання іноземної мови повинна характеризуватися динамічністю, гнучкістю та адаптивністю до сучасних умов, оскільки мова є постійно еволюціонуючим феноменом, що вимагає відповідної адаптації методичного апарату.

Таким чином, методичні рекомендації не можуть бути розглянуті як догматична чи фіксована система. Вони є орієнтирами, що допомагають орієнтуватися в динамічному педагогічному процесі, який вимагає творчого підходу, рефлексії та постійного пошуку. Використання методичних рекомендацій учителем передбачає не лише сліпе дотримання інструкцій, а глибоке розуміння їхньої логіки та здатність до їхньої адаптації відповідно до індивідуальних особливостей учнів, специфіки класу та контексту навчальної діяльності [51, с. 256].

У сучасних умовах викладання англійської мови пріоритетним є комплексний підхід до формування мовної компетенції, що охоплює чотири її основні складові: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Однак, згідно з сучасними освітніми парадигмами, не менш важливим є розвиток метакогнітивних навичок, зокрема, мовленнєвої культури, критичного мислення, навичок колаборації, здатності до аргументації власної позиції та толерантного сприйняття альтернативних поглядів [52, с. 73]. Методичні рекомендації покликані надати педагогу інструментарій для забезпечення оптимального балансу між цими компонентами.

Важливо уникнути редукціоністського підходу, що зводить викладання мови до засвоєння виключно граматичних правил і лексичних одиниць, оскільки мова є не лише системою знань, а й динамічною практикою. Ключовим

завданням є формування не тільки знань, а й лінгвістичної інтуїції, що дозволяє учням адекватно застосовувати мовні конструкції у відповідному соціокультурному контексті. З огляду на це, одним із фундаментальних принципів сучасних методичних рекомендацій є комунікативний підхід, спрямований на навчання мови як засобу для ефективної взаємодії в реальних життєвих ситуаціях [45, с. 1].

Концепція комунікативності виходить за межі вузькоспрямованих розмовних вправ, трактуючись як створення цілісного навчального середовища, де мова виконує функцію інструменту для досягнення конкретних цілей. Учні беруть участь у рольових іграх, проєктній діяльності, дискусіях та презентаціях, що вимагає від викладача виконання ролі фасилітатора. У цьому контексті методичні рекомендації акцентують увагу на принципі "навчання через діяльність" (*learning by doing*), який постулює, що найефективніше засвоєння матеріалу відбувається через активну взаємодію з ним. Відхід від пасивної моделі сприйняття інформації від вчителя до залучення учнів у процеси обговорення, аналізу, постановки проблем та формулювання власних ідей є невід'ємною умовою сучасного освітнього процесу [46, с. 1].

Мотиваційний компонент є невіддільним елементом ефективного навчання. Завдання педагога полягає в тому, щоб трансформувати сприйняття вивчення англійської мови з академічної повинності в усвідомлену можливість для пізнання нового світогляду. Методичні рекомендації акцентують увагу на пошуку підходів, що демонструють практичну значущість мови для учнів. Цього можна досягти через інтеграцію автентичних матеріалів (музика, кінематограф), організацію комунікативної взаємодії з носіями мови чи однолітками з інших країн, участь у міжнародних проєктах або імплементацію англійської мови в повсякденний освітній процес. Клімат у класі має бути сприятливим та підтримувальним, вільним від страху помилки, адже вона є природним етапом освітнього процесу та інструментом для подальшого навчання [37, с. 297].

Індивідуалізація навчання є ще одним ключовим аспектом. Методичні рекомендації підкреслюють необхідність врахування індивідуальних

особливостей учнів, їхніх здібностей, темпу роботи, інтересів та специфічних труднощів [51, с. 254]. Це вимагає від педагога створення гнучких умов, що сприяють розкриттю потенціалу кожного здобувача освіти. Інструментами для цього можуть слугувати диференційоване домашнє завдання, додаткові матеріали для учнів з різним рівнем підготовки, а також урахування індивідуальних стилів навчання (аудіального, візуального, кінестетичного). Педагог повинен демонструвати гнучкість, експериментувати та підбирати методики, що є найбільш ефективними для конкретного контингенту учнів.

Ключовим елементом методичних рекомендацій є підготовка до заняття. Ефективність уроку значною мірою залежить від ретельно спланованої структури, логічної послідовності завдань та методичного забезпечення. Педагогу необхідно попередньо опрацьовувати поєднання різних видів навчальної діяльності, щоб забезпечити динамічність та пізнавальну цінність заняття. Водночас, гнучкість у реалізації плану є ознакою високого професіоналізму, що дозволяє адаптуватися до ситуативних змін. Таким чином, методика викладання є не лише системою правил, а й мистецтвом педагогічної майстерності [42, с. 63].

Методичні рекомендації у сфері викладання англійської мови наголошують на критичній важливості виходу за межі стандартного навчально-методичного комплексу. Підручник розглядається як концептуальна основа, що потребує доповнення автентичними матеріалами, які відображають живе мовлення. Використання таких джерел, як газетні статті, музичні композиції, уривки з кінофільмів, рекламні оголошення та публікації в соціальних медіа, сприяє зануренню учнів в реальне мовне середовище. Це не тільки посилює мотивацію учнів, а й формує міжкультурну компетентність, оскільки мова нерозривно пов'язана з культурним контекстом її носіїв. Отже, завдання викладача полягає в тому, щоб допомогти учням не лише засвоїти лінгвістичні структури, а й зрозуміти менталітет, традиції та цінності, що лежать в основі мови.

Сучасні методичні підходи також акцентують увагу на інтеграції технологій в освітній процес. Застосування інтерактивних дошок, онлайн-

платформ, відеоконференцій, мобільних додатків та інструментів на базі штучного інтелекту може значно підвищити ефективність навчання. Проте використання технологій має бути методично обґрунтованим і спрямованим на посилення живого спілкування, а не його заміщення. За словами Шевченко М.Ю вчитель повинен володіти навичками критичного відбору технологічних інструментів, враховуючи їх дидактичний потенціал та контекст навчальної ситуації [64, с. 357].

Важливим елементом ефективного навчання є формування в учнів відчуття прогресу. Спостереження за власним лінгвістичним розвитком є потужним мотиваційним фактором. Систематичне самооцінювання, надання зворотного зв'язку та рефлексія сприяють усвідомленню учнями власних досягнень. Методичні рекомендації радять педагогам регулярно проводити опитування щодо їхніх навчальних вподобань, труднощів та побажань. Такий підхід робить навчальний процес не лише ефективним, але й орієнтованим на потреби та інтереси особистості.

Значна роль у педагогічному процесі відводиться атмосфері навчального заняття. Емоційний клімат, заснований на підтримці, зацікавленості та щирості з боку викладача, стимулює активну участь учнів. Педагог виступає не лише як носій знань, а й як рольова модель позитивного ставлення до іноземної мови. Особиста зацікавленість викладача культурою англомовних країн, автентичними матеріалами (музикою, кінематографом) та подорожами передається учням, створюючи додаткову мотивацію [54, с. 71].

Методичні рекомендації підкреслюють важливість безперервного професійного розвитку. Сучасний педагог повинен постійно вдосконалювати свої навички, відвідуючи фахові семінари, читаючи спеціалізовану літературу та беручи участь у професійних спільнотах. Методика викладання є динамічною галуззю, що вимагає постійної адаптації до змін у суспільстві, освітніх стандартах та потребах учнів.

Ще одним ключовим аспектом, на який вказують методичні поради, є важливість конструктивного зворотного зв'язку між викладачем та учнями.

Оцінювання має функціонувати не як засіб покарання, а як інструмент підтримки та розвитку. У разі низького результату, завдання педагога — не засуджувати, а пояснити причини та вказати шляхи покращення. Такий підхід формує довіру, яка є основою для ефективного навчального процесу.

Згідно з сучасними педагогічними концепціями, співпраця з батьками є невід'ємною складовою ефективного освітнього процесу з вивчення англійської мови. Оскільки оволодіння мовою є довготривалим процесом, що не обмежується рамками шкільного класу, підтримка з боку родини суттєво впливає на кінцевий результат. Вчитель може надавати батькам рекомендації щодо ненав'язливих способів інтеграції англійської мови у повсякденне життя дитини, сприяючи створенню сприятливого мовного середовища вдома.

Процес викладання англійської мови виходить за межі суто академічної передачі знань і є важливим інструментом для виховання особистості. Через вивчення мови учні знайомляться з іншими культурами, що сприяє формуванню толерантності, відкритості та емпатії. Таким чином, методичні рекомендації мають орієнтувати педагога на розвиток не лише лінгвістичних, але й загальнокультурних компетенцій учнів. Мова виконує функцію мосту між культурами, а завдання вчителя – допомогти учням побудувати цей міст міцним і надійним.

Важливо, щоб методичні рекомендації не сприймалися як жорсткі обмеження, а як інструмент, що надихає та орієнтує, залишаючи простір для педагогічної творчості. Кожен урок є унікальною ситуацією, і викладач самостійно приймає рішення щодо оптимального втілення своїх ідей. Ефективність навчального процесу залежить не від універсального підходу, а від гнучкості та вміння адаптуватися до конкретних умов.

Отже, методичні рекомендації для вчителів англійської мови є своєрідною "дорожньою картою", яка допомагає рухатися в правильному напрямку, але не обмежує творчий потенціал педагога. Ключова ідея полягає в усвідомленні, що мова – це не самоціль, а засіб комунікації, пізнання світу та розуміння. Завдання

вчителя – допомогти учням опанувати цей інструмент з ентузіазмом, впевненістю та натхненням.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

На основі проведеного аналізу методики навчання фонетичних відмінностей у старших класах можна стверджувати, що оволодіння правильною вимовою є фундаментальною передумовою для формування комунікативної компетентності. Усвідомлюючи, що старшокласники вже володіють певним лінгвістичним досвідом, першочерговим завданням педагога стає не лише корекція типових помилок, а й систематичне вдосконалення фонетичних навичок, розвиток фонематичного слуху та формування свідомого підходу до використання звукової системи [59, с. 1].

Ефективна методика навчання фонетичних відмінностей має ґрунтуватися на принципі свідомого порівняння фонетичних систем рідної та іноземної мов, що дозволяє мінімізувати інтерференцію і полегшити засвоєння правильної артикуляції. Поєднання традиційних (фонетичні вправи) та сучасних (аудіювання автентичних матеріалів, застосування аудіовізуальних технологій, гейміфікація, використання онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ) методів сприяє підвищенню ефективності та зацікавленості учнів [45, с. 1].

Ключовою умовою успішного навчання є системний та послідовний підхід. Фонетична робота повинна бути інтегрованою частиною кожного уроку, охоплюючи всі види мовленнєвої діяльності. При цьому особлива увага має приділятися не лише окремим звукам, а й особливостям інтонації, ритму, наголосу та варіантам вимови (британський, американський) [56, с. 1].

З огляду на індивідуальні особливості сприйняття, рівень підготовки та темп роботи старшокласників, необхідним є індивідуалізований та диференційований підхід. Це передбачає застосування різнорівневих вправ, самостійних аудіозавдань, що створює оптимальні умови для ґрунтовного засвоєння фонетичного матеріалу [61, с. 1].

Продовжуючи думки Мірзаї Хоссейнзаде, Н., Корд Зафаранлу, А., і Шаріаті, М. підсумуємо, що методика навчання фонетичних відмінностей має бути спрямована на розвиток не лише технічної сторони вимови, а й на формування мовленнєвої культури, впевненості у спілкуванні та здатності адекватно використовувати фонетичні знання в реальних комунікативних ситуаціях. Раціональне поєднання теоретичних знань, практичних тренувань та інноваційних технологій забезпечує високий рівень фонетичної компетентності. Таким чином, успіх у навчанні вимови залежить від творчого потенціалу вчителя, систематичності роботи, мотивації учнів та різноманітності методичних прийомів. Подальше вдосконалення методики навчання фонетичних відмінностей залишається пріоритетним напрямом лінгводидактики, оскільки від якості вимови безпосередньо залежить ефективність іншомовної комунікації.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження, присвячене аналізу методики навчання фонетичних відмінностей між британським та американським варіантами англійської мови у старших класах, а також ролі подкастів у цьому процесі, дозволило сформулювати низку теоретичних та прикладних висновків.

Насамперед, було підтверджено високу актуальність проблеми навчання фонетичних відмінностей у сучасній освітній практиці. В умовах глобалізації та варіативності англійської мови, що виявляється на рівні вимови, уміння розрізняти британський (Received Pronunciation) та американський (General American) стандарти є вкрай важливим. Це сприяє не лише формуванню правильної артикуляції та розвитку фонематичного слуху, але й підвищує гнучкість комунікативних навичок та здатність розуміти різні акценти. У старшій школі, де учні володіють базовою мовною підготовкою, завдання з навчання фонетичних відмінностей набуває особливої значущості, оскільки дає можливість свідомо аналізувати фонетичні явища.

Результати дослідження свідчать, що ефективне навчання фонетичних відмінностей вимагає комплексного підходу, що інтегрує аналітичні, порівняльні та практичні методи. Педагогічна майстерність полягає в умінні вчителя пояснювати фонетичні особливості в контексті реального мовлення, а не ізольовано. Хоча традиційні фонетичні вправи є необхідними, вони не повинні бути самоціллю. Кінцевою метою є розвиток у старшокласників здатності розпізнавати та відтворювати різноманітні фонетичні особливості в природних комунікативних ситуаціях. У цьому аспекті використання автентичних матеріалів, зокрема англомовних подкастів, є особливо ефективним.

Використання подкастів як навчального ресурсу є ефективним завдяки їхній автентичності, доступності та комунікативній значущості. Подкасти надають унікальну можливість ознайомитися з живою мовою носіїв з різних регіонів, що дозволяє спостерігати та аналізувати інтонаційні, ритмічні, акцентуаційні та інші фонетичні характеристики мовлення. Для учнів старших

класів робота з подкастами сприяє не лише сприйняттю різних акцентів, а й свідомому порівняльному аналізу відмінностей між британським та американським варіантами англійської мови. Це, своєю чергою, стимулює розвиток фонематичного слуху, формування стабільних слухових образів звуків та покращує розуміння інтонації.

Дослідження підтвердило, що використання подкастів у навчанні фонетики позитивно впливає на мотивацію учнів, оскільки такий формат є більш близьким і привабливим для сучасних старшокласників. На відміну від штучних аудіозаписів із підручників, подкасти демонструють природне мовлення, різноманітну тематику та сучасну лексику, відтворюючи реальні комунікативні ситуації. Завдяки цьому учні сприймають роботу з ними не як механічне тренування, а як живе спілкування, що сприяє активному залученню до навчального процесу та формує внутрішню мотивацію до вдосконалення вимови та слухового сприйняття.

Важливою складовою методики є порівняльний аналіз фонетичних особливостей британського та американського варіантів англійської мови. Старшокласники мають усвідомлювати, що відмінності охоплюють не лише окремі звуки, а й системні характеристики — інтонацію, ритм, наголос, редукцію голосних, довжину звуків тощо. Наприклад, британська вимова характеризується більш чіткою артикуляцією та неартикуляцією звука «г» у кінцевій позиції, тоді як американська — ретрофлексним [ɣ] та рівномірним ритмом. Розуміння цих особливостей дозволяє учням краще орієнтуватися в різних мовних середовищах та розвивати гнучкість у сприйнятті мовлення.

З погляду дидактики, ефективна методика навчання фонетичних відмінностей має базуватися на принципах наочності, системності, свідомого засвоєння та активізації пізнавальної діяльності учнів. Використання подкастів повною мірою відповідає цим вимогам, оскільки дозволяє учням синхронно сприймати мовний матеріал аудіально, візуально (через субтитри або транскрипцію) та практично відтворювати. Системність забезпечується можливістю інтеграції роботи з подкастами в різні етапи заняття. Це може

включати завдання на розпізнавання акценту, порівняльний аналіз вимови, імітацію інтонаційних моделей, а також створення власних звукових записів. Така діяльність сприяє розвитку як фонетичних, так і комунікативних навичок.

Результати проведеного експериментального навчання підтвердили, що систематичне використання подкастів позитивно впливає на якість мовлення учнів. Учасники експерименту продемонстрували поліпшення вимови, краще розуміння автентичного мовлення та підвищення здатності розпізнавати різні акценти. Особливо помітним прогрес був у сприйнятті американського та британського мовлення, а також у відтворенні інтонаційних моделей. Це свідчить про вищу ефективність навчання на основі автентичних матеріалів порівняно з традиційними вправами.

Критично важливою є роль вчителя як модератора та наставника. Його функція не обмежується лише наданням доступу до подкастів, а полягає в організації аналітичного осмислення матеріалу. Завдання педагога — спрямовувати учнів до самостійного виявлення фонетичних відмінностей, пояснення їх причин і наслідків для комунікації. Важливо створювати умови, в яких учні можуть самостійно робити висновки, порівнювати, експериментувати зі звуками, записувати та аналізувати власне мовлення. Такий підхід відповідає сучасним принципам компетентнісної освіти, орієнтованої на активну участь учня в навчальному процесі.

В процесі вивчення фонетичних відмінностей між британським та американським варіантами англійської мови важливе місце посідає міжкультурний аспект. Ознайомлення учнів із цими особливостями не лише вдосконалює їхню вимову, але й розширює уявлення про культуру, традиції та мовленнєві норми носіїв мови. Подкасти, що часто містять культурно насичений контент, ефективно сприяють розвитку соціокультурної компетенції, формуванню толерантного ставлення до мовної різноманітності та поваги до різних варіантів англійської мови. Такий підхід робить навчальний процес глибшим та більш осмисленим.

З методичного погляду, доцільно комбінувати роботу з подкастами з іншими видами навчальної діяльності, такими як рольові ігри, дискусії, презентації, фонетичні диктанти та імітаційні вправи. Це забезпечує створення цілісної системи навчання, де кожен елемент підсилює інші. Наприклад, після прослуховування подкасту учні можуть виконати завдання на виявлення відмінностей у вимові, а потім відтворити фрагмент, імітуючи правильну інтонацію. Ця інтеграція різних видів мовленнєвої діяльності підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

Таким чином, навчання фонетичних відмінностей між британським та американським варіантами англійської мови у старших класах має важливе практичне значення. Воно сприяє розвитку слухового сприйняття, фонематичного чуття, гнучкості в комунікації та впевненості у власній вимові. Використання англомовних подкастів дозволяє реалізувати принципи автентичності, комунікативності та міжкультурності, що відповідає сучасним освітнім стандартам.

На основі проведеного аналізу можна сформулювати такі узагальнені висновки:

ажливість цілеспрямованого навчання: Фонетичні відмінності між британським та американським варіантами англійської мови є ключовим компонентом лінгвістичної компетентності старшокласників і потребують цілеспрямованого навчання.

ефективність подкастів: Англомовні подкасти є ефективним засобом навчання завдяки їхній автентичності, сучасності та різноманітності мовного матеріалу.

комбінований підхід: Поєднання традиційних методів і сучасних цифрових ресурсів забезпечує найвищий рівень засвоєння фонетичних особливостей.

мотивація через медіа: Активне використання сучасних медіа, таких як подкасти, підвищує мотивацію учнів, надаючи навчанню практичного та культурного змісту.

роль вчителя-модератора: Роль вчителя полягає у створенні умов для

самостійної аналітичної роботи учнів, розвитку критичного слуху та свідомого сприйняття фонетичних закономірностей.

Подальші наукові пошуки в межах цієї тематики доцільно зосередити на розширенні технологічного інструментарію. Це передбачає інтеграцію відеоподкастів, мобільних застосунків для цілеспрямованого тренування вимови та використання систем на основі штучного інтелекту, здатних надавати персоналізований аналіз мовлення учнів та формувати індивідуальні рекомендації. Окрім того, перспективним напрямом є розробка комплексу завдань, спрямованих на формування кросваріантної комунікативної компетентності, що забезпечить вільне перемикання між британським та американським варіантами англійської мови залежно від комунікативної потреби.

Таким чином, навчання фонетичних відмінностей на основі англомовних подкастів є сучасним, ефективним та перспективним напрямом методики викладання англійської мови у старшій школі. Цей підхід не лише сприяє вдосконаленню вимови, а й є інструментом для формування цілісної іншомовної комунікативної компетенції, розвиває міжкультурний інтерес та підвищує готовність учнів до повноцінної взаємодії у глобальному англомовному просторі. З огляду на це, імплементація подкастів як дидактичного засобу має стати обов'язковим компонентом сучасної шкільної практики навчання фонетики, що поєднує методичні традиції, інноваційні технології та педагогічну творчість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

A

b

a

№ 273.

F

P

U7. "British vs American: Phonetic differences." DailyLangs. British vs American

W

M

L

№ 06 с.

R

U

U

Large-Scale Acoustic Characterization of Singaporean Children's English

E

U

U. 242-252.

Hosseinzadeh, N. M., *British and American Phonetic Varieties. Journal of Language*

R

U

U

a

U

U., Štefančík R. Developing Listening Comprehension Through Podcasts in Foreign

K

U

№

U

U

C. 647-655

P

С. 22-39

R

oThe Ultimate Teacher's Guide for How to Use Podcasts to Teach English. 2025.

U

R

U

R

E

oening Skills in EFL Students // Education and Technology. – 2019. – № 7. – С. 45–

M

UThe differences between American vs British English pronunciation.” Blog ELSA

R

R. 249-255.

U.

A

W

U

UWberg B. Exploring Pronunciation Variations in American English and British

E

R

R

ption of Two Marginal Contrasts (cot–caught etc.). *Frontiers in Communication*.

U

R. 58-75.

Берасим Т.О., Зубрик А.Р. Формування вмінь аудіювання з використанням

U

Уорбач Н.Л., Кальченко Т.М., Савченко О.О. Основні граматичні відмінності

між американським та британським варіантами англійської мови. №55. 2022.

UURL:

Uhttps://en.wikipedia.org/wiki/American_and_British_English_spelling_differences#H

UHistorical origin

Гудима Г. Б., Слодиницька Ю. Р. Використання автентичних матеріалів на

з

Ісько Я.О. Використання новітніх інтерактивних методів навчання на уроках

н

Касьянова О.А. Соціофонетика як міждисциплінарний напрям сучасної

лінгвістики. № 42. 2019.

Котова А. Відмінності британської та американської англійської: розуміємося на

н

ю

Лавренчук Я. Ю. Варіантність і варіативність сучасної англійської мови. № 14.

б

Лучкевич В. Впровадження диференційованого підходу до вивчення іноземної

р

Межуєва І.Ю. Комунікативно орієнтований підхід до навчання іноземним

ы

м

Михайлова О.С., Гуманкова О. С., Григор'єва Т. Ю. Формування основ

англомовної фонетичної компетентності з використанням автентичних

матеріалів на ранньому ступені навчання. Педагогіка формування творчої

особистості у вищій і загальноосвітній школах. Т. 3, № 70. 2020. С. 72–70.

Мочалова Н. Особливості онлайн-навчання фонетики англійської мови. 2023.

ю

Нобідаш С., Поліна Г. Порівняльна характеристика американського та

м

Подоляк М. Інноваційні підходи до вивчення іноземної мови: використання

автентичних матеріалів. – Київ: Наукова думка, 2022. 198 с.

Пєргєєва Г.А. Фонетична варіантність англомовних запозичень у

терміносистемі українського права та дискусійні питання українського

й

р

р

в

Таценко Н.В. Вступ до теоретичної фонетики англійської мови. 2020.

Т

Токменінова А.А. Формування англомовної фонетичної компетенції учнів середніх класів засобами англомовних подкастів. 2024.

Хохлова Є. Різниця між американським та британським варіантами англійської

в

Хистіліна. О.М. Про значення фонетичного аспекту в процесі навчання іноземної мови на спеціалізованих факультетах у вищих навчальних закладах.

М

Шевченко М.Ю. Застосування інноваційних технологій у процесі викладання англійської мови у вищій школі. Молодий вчений. № 12. 2020. С. 356–358.

Яцкевич М. 15 подкастів, щоб покращити ваші listening and pronunciation. 2022.

URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/15-podkastov-dlya-yzuchenyaya-anglyjskogo/>

в

р

р

к

о

н

в

и

в

я

а

т

и

б

р

и

т

а